ОСОННЯ

Альманах Волинського осередку
Спілки християнських письменників
України

ОСОННЯ

Альманах Волинського осередку
Спілки християнських письменників України

Нововолинськ
«Формат»
2018

УДК 82
О-72

Художнє оформлення
Дмитра Олійника

Видання складає поезія, проза, публіцистика, перекладацький доробок членів осередку, хроніка діяльності СХПУ на Волині.

Для загалу читачів.

© Волинський осередок Спілки християнських письменників України, 2018

ISBN

Зміст

Із хроніки життя осередку 6

Поезія 7
Віктор ГРЕБЕНЮК 18
Білий голуб 19

Олег БЕРМАН 22
По спіралі 23
Колисковий край 23
Літо на спомин 24
Колос 25
На узліссі 26
Біла вишня... 26
Віщий сон 27
Благодать 28
Полісся 29
Берег дитинства 30
Натільний хрест 31
Чорна рада 31
Поран-трава 33

Юрій ВАВРИНЮК 34
Адам. Дорогою одинокості 35
Якби Костенко Ліна не жила... 36
Стравінського украли в Устилузі... 36
Солдатські сни 37
Святвечір 38
Мої дороги 39
Голодомор-33 40
Срібний ювілей 41

Лідія ВУДВУД 42
Вічна весна 43
Чи любиш? 43
Світлиця 44
Любити все... 45
Пророк 46
Як Магдалина, я прийшла до Тебе... 46
Любові в світі більшої немає... 47
У штучному не загубити справжнє... 47
Віддати, витратити все для Тебе... 47
О пам’яте моя... 48
Прости... 48

Прелюдія 48
Нічні вогні 49

Дмитро ДОВБУШ 50
Гортанний крик 51
Звичка 51
Снігами 52
Гетсиманські лани 53
Трава 53
Буратіно 55
Шапіто 56
Наполеони 57

Василь МАРТИНЮК 58
Життя струмує 59
О Дух Святий! 60
Малий синок 60
О Творче Всесвіту... 61
Ти знаєш, Господи, що я люблю Тебе... 62
Ведуть Ісуса до Пілата 63
Ісус по морю йшов... 64
Мій Господи, Твій ангел сповістив... 65
О Сонце Правди... 65

Володимир САД 66
Знову чистий папір... 67
Ми живемо між вчора і завтра... 67
Літо благодатне... 68
Іще не виросли сини... 68
Час жене нас вперед... 69
Дощу ні краплі, кругом посуха... 70
А дощ іде, захекавшись, зі мною... 70
Для одних багатство — міра гідності... 71
Земля просякла до основ гріхами... 71
А душа за ґратами вмирала... 71
Відкричали, охрипши: «Варавву!»... 72
Я до Бога іти не мушу... 73

Любов ОМЕЛЬЧУК 74
Віра 75
Весна 75
«Вкусила» мене мурашка 76

Різдво святе 77
Чудова сталася подія 78
Прийшла осінь 79
Долина плачу 80
Прости, мій Господи… 81
Сонячний зайчик 82

Вірші для дітей 83
Ольга МІЦЕВСЬКА 84
Ранкове 85
Горобчикова пісня 85
Промінець 85
Діанчина радість 86
Божа подоба 86
Розмова з хмаркою 87
Хмарки і каша 88
Вікусині страхи 88
Колискова 89
Над колискою 90

Проза 91
Наталія ДОБЖАНСЬКА-НАЙТ 92
Носій 93

Віктор ГРЕБЕНЮК
Останній князь Волині 99
Кухлик води живої 101
Добриня Києвич 103
Висоти любові 105
У полум'ї 107

Переклади 110
Гелен Келлер. Оптимізм. *Есе.*
Частина 3. Практика оптимізму.
Переклад з англійської Наталії Добжанської-Найт 111

Публіцистика 118
Юрій ВАВРИНЮК
Гріх недбальства,
або «Грішний» погляд на «духовну» поезію 119

Із хроніки життя осередку

У другому півріччі **2016-го** переважну більшість заходів Волинського осередку СХПУ було присвячено популяризації першого випуску альманаху «Осоння», що вийшов у липні.

14 серпня Ольга Міцевська і Віктор Гребенюк презентували видання в літературній студії «Без меж», яка діє при луцькій бібліотеці-філіалі № 3.

13 вересня для групи вчителів основ християнської етики у Волинському інституті післядипломної педагогічної освіти (ВІППО) читали свої твори Ольга Міцевська, Любов Омельчук і Віктор Гребенюк, а 14 вересня для вчителів зарубіжної літератури — Василь Мартинюк, Наталія Добжанська-Найт, Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк.

25 вересня у передачі «Натхнення» обласного телебачення виступили Юрій Вавринюк, Василь Мартинюк і Любов Омельчук, **15 жовтня** у передачі «Видноколо» Волинського радіо — Наталія Добжанська-Найт і Віктор Гребенюк.

19 жовтня Юрій Вавринюк, Дмитро Довбуш, Василь Мартинюк, Віктор Гребенюк виступили в Рожищенському районному центрі зайнятості перед слухачами Університету третього віку, що діє при Територіальному центрі надання соціальних послуг.

27 жовтня на хвилях радіостанції «Сім'я і дім» у передачі «Благо» вийшла презентація альманаху «Осоння». Читали свої твори Олег Берман і Віктор Гребенюк.

1 листопада відбулася зустріч членів осередку СХПУ Дмитра Довбуша, Ольги Міцевської, Володимира Сада і Віктора Гребенюка зі слухачами Університету третього віку при Волинському інституті економіки та менеджменту.

8 листопада Ю. Вавринюк, О. Міцевська, Д. Довбуш і В. Гребенюк читали свої твори з «Осоння» студентам Рожищенського коледжу ветеринарної медицини та біотехнологій, а також учням місцевої ЗОШ № 3. Захід відбувся у Бібліотеці для дітей міста Рожище і був приурочений до Дня української писемності та мови.

9 листопада з тієї ж нагоди та дня пам'яті Нестора Літописця В. Гребенюк, Н. Добжанська-Найт, В. Мартинюк і Ю. Вавринюк провели літературний вечір зі студентами Волинської православної богословської академії.

17 листопада Ю. Вавринюк, Д. Довбуш, В. Гребенюк та О. Міцевська презентували альманах «Осоння» у бібліотеці № 10 міста Луцька. Зустріч відбулась із нагоди Дня людей з особливими потребами, тож слухачами були, зокрема, члени обласної благодійної організації стомованих інвалідів «Астом-Волинь».

29 листопада пройшла творча зустріч членів Волинського осередку СХПУ В. Сада, Д. Довбуша і В. Гребенюка зі студентами Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки (СНУ). Слухачами «Осоння» були його студенти-філологи та учні обласного ліцею з посиленою військово-фізичною підготовкою.

6 грудня в бібліотеці ВІППО Ю. Вавринюк, О. Міцевська, Д. Довбуш та В. Гребенюк виступали перед учителями української мови і літератури й зарубіжної літератури.

19 грудня у стінах СНУ В. Сад, Д. Довбуш, В. Гребенюк і Ю. Вавринюк зустрілися з пенсіонерами, котрі, незважаючи на вік, бажають пізнавати нове, — слухачами Університету третього віку, що діє при цьому вузі.

2016 року вийшла друком книга поезій Олега Бермана «Салон романтики». Автор неодноразово представляв її на обласному телебаченні й радіо.

2017 рік

19-22 січня члени Волинського осередку СХПУ побували у євангельських церквах Сарненщини (Рівненська обл.).

У рамках робочого візиту вдалося відвідати сім населених пунктів — Чабель, Вири, Чемерне, Малі Цепцевичі, Сарни, Тинне, Ясногірку. Юрій Вавринюк, Василь Мартинюк, Володимир Сад та Дмитро Довбуш отримали змогу поділитися власною творчістю, розповісти про діяльність СХПУ та презентувати альманах «Осоння».

24 січня представники осередку зустрілися зі старшокласниками Спеціалізованої школи № 1 м. Луцька. Захід відбувся за підтримки Волинської обласної бібліотеки для юнацтва.

Як зауважила на початку зустрічі завідувач відділу краєзнавства Віра Кумановська: «Якщо гора не йде до Магомета, то Магомет іде до гори». Захід був покликаний заохотити школярів до читання, а отже — до відвідування бібліотеки.

Упродовж зустрічі Юрій Вавринюк, Віктор Гребенюк та Дмитро Довбуш презентували альманах «Осоння», розповіли про діяльність Спілки християнських письменників, а також прочитали власні твори.

15 лютого члени осередку відвідали селище Клесів Сарненського району, що на Рівенщині. На запрошення місцевої християнської громади Юрій Вавринюк, Ольга Міцевська, Василь Мартинюк та Дмитро Довбуш прочитали семінари для поетів-початківців та декламаторів поезії.

19 лютого на хвилях радіостанції «Сім'я і дім» (СіД-FM) Олег Берман і Віктор Гребенюк взяли участь у передачі, присвяченій Міжнародному дню рідної мови. Олег Костянтинович прочитав свої вірші про українську мову; в авторському виконанні прозвучала новела «Знахідка» Віктора Івановича.

20 лютого вийшов друком збірник «Донбас — Волинь: в обіймах молитви», який складають твори на теми Донбаської війни та Майдану: поезії Дмитра Довбуша, Юрія Вавринюка, Ольги Міцевської, Володимира Сада й новели Віктора Гребенюка. Оформлення обкладинки здійснила молода художниця Ніна Варакшина.

Видання призначено переважно для безплатного розповсюдження на Донеччині й Луганщині, серед місцевих жителів та військових.

Наклад збірника 1000 примірників. До його видання фінансово долучився луцький волонтерський центр «Серце патріота» (директор Петро Олешко).

20 лютого у День пам'яті «Небесної сотні» відбулося представлення збірки «Донбас-Волинь: в обіймах молитви» у ЗОШ № 17 м. Луцька. Учні восьмих та дев'ятих класів мали змогу прослухати вірші у виконанні Юрія Вавринюка, Ольги Міцевської та Дмитра Довбуша, а також новелу Віктора Гребенюка «Вистрелити й не попасти».

10 березня подібний захід відбувся в Будинку культури с. Липини Луцького району. Там учні 6—11 класів місцевої школи стали не просто слухачами, а безпосередніми учасниками концертної програми «Борітеся — поборете», присвяченої дню пам'яті Т. Г. Шевченка, сценаристом якої була вчитель української мови та літератури Липинської школи М. Є. Романюк.

22 лютого в районній дитячій бібліотеці м. Ківерці наші спілчани Юрій Вавринюк, Ольга Міцевська, Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк зустрічалися з восьмикласниками ЗОШ № 3. Читали переважно твори з колективного збірника «Донбас — Волинь...»

Це було засідання літературно-мистецької вітальні «Гостини для душі» — година духовності «Знайомтесь: духовна книга».

28 лютого в актовому залі ВІППО для вчителів проходив доброчинний концерт на підтримку Збройних сил. Його влаштував благодійний фонд педагогів області «Серце патріота».

Між вокальними номерами працівники фонду розповіли про свою звичайну діяльність — матеріальну допомогу військовим і цивільним Донеччини й Луганщини, а також про новий напрям роботи: фонд частково профінансував видання книги «Донбас — Волинь: в обіймах молитви».

Потому Володимир Сад, Дмитро Довбуш, Ольга Міцевська і Юрій Вавринюк прочитали з неї свої вірші.

Згодом автори збірки ще не раз брали тут участь у подібних концертах.

9 березня біля пам'ятника Шевченкові в Луцьку, як щороку, відбувалася мистецька акція «Нас гуртують думи Кобзаря!»

Цього разу його організатори попросили наш осередок Спілки виділити призи для переможців конкурсу «Мій "Кобзар"», що проходить у рамках заходу, і вручити їх.

Ми з радістю відгукнулися на прохання, узявши участь у цих святкових дійствах. Тож Юрій Вавринюк, Віктор Гребенюк, Дмитро Довбуш, Ольга Міцевська й Володимир Сад виконали цю приємну місію: подарували свої книги й колективні видання осередку кращим шевченколюбам.

15 березня Спілка християнських письменників України відзначила свій перший ювілей — 10-річчя з дня утворення організації. Святкування пройшло в приміщенні київської церкви «Ранкова зірка» одночасно із III Звітно-виборчою конференцією, яку було приурочено до цієї дати. Результати насиченого дня: звіт голови СХПУ Костянтина Шаповалова про здійснену роботу, обрання нового голови та ради СХПУ, святковий концерт, привітання, вручення ювілейних медалей членам Спілки.

Наш осередок взяв активну участь у конференції майже в повному складі.

З'явилися **перші наукові публікації,** у яких окремим об'єктом дослідження є наша Спілка й діяльність Волинського осередку. Це статті кандидата філологічних наук, доцента кафедри філософії та політології Хмельницького національного університету, члена СХПУ Марії Дем'янюк.

У науковому журналі «Politicus» (вип. 4 за 2016 р.) вміщено її статтю «Спілка християнських письменників України як функціональна модель синергії гуманізму, етики та естетики». Вчена, між іншим, пишучи про альманах «Осоння» нашого осередку, наголошує, що ця синергія «притаманна як збірці загалом, так і кожному літературному твору, розміщеному в ній. І стосується це не лише поетичних творів, а й прозових і, зокрема, літературної критики».

У статті «Благодійна діяльність всеукраїнської громадської організації "Спілка християнських письменників України" як спосіб долучення до формування національної ідеї на біблійних основах» (електронний журнал «S.P.A.C.E», № 2 за 2017 р.) авторка відзначає в цьому плані виступи членів нашого осередку перед людьми з особливими потребами.

В обох матеріалах акцентовано увагу на книгу Олега Бермана «Діалоги з Христом».

У луцькому видавництві «Ініціал» вийшов у світ двомовний «Акафіст Пресвятій Богородиці, у чудотворній Холмській іконі прославленій». Його автор Віктор Гребенюк та перекладач кандидат філологічних наук Наталія Добжанська-Найт — члени Спілки християнських письменників України.

Це третє видання твору, але англомовний переклад вийшов уперше.

6 квітня члени нашого осередку Дмитро Довбуш, Володимир Сад і Віктор Гребенюк мали творче спілкування з вихованцями й викладачами Луцького базового медичного коледжу. Зустріч проходила в студентській кав'ярні, за чашкою чаю, в невимушеній обстановці.

Письменники читали свої твори з альманаху «Осоння», колективного збірника «Донбас — Волинь: в обіймах молитви», з інших книг — опублікованих і тих, які ще у видавництвах. А медики ставили запитання, читали дещо своє.

12 квітня Юрій Вавринюк, Ольга Міцевська, Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк зустрічалися зі студентами Луцького педагогічного коледжу. Як завжди, читали свої твори, відповідали на запитання. Це була група майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів. Тільки-но закінчився цей виступ, як літераторів попросили зустрітися і з групою майбутніх викладачів музичного виховання. Тож після перерви відбувся і цей незапланований виступ.

«Комунікативно-модальні модифікації предикатів у поемі В. Гребенюка «Європа. Луцьк. 1429-й». З такою темою доктор філологічних наук, професор кафедри української мови Східноєвропейського національного університету ім. Лесі Українки Наталія Костусяк взяла участь у VI Міжнародній науковій конференції з україністики «Діалог мов — діалог культур. Україна і світ». Статтю вміщено в щорічнику Мюнхенського університету Людвіга-Максиміліана, що видається за результатами заходу. Ця поема, до речі, у 2014 році за поданням Волинського осередку СХПУ здобула обласну літературну премію ім. Агатангела Кримського.

У двох попередніх статтях цієї дослідниці твори Віктора Гребенюка слугували джерелами на підтвердження її мовознавчих міркувань. Трохи раніше доктор філологічних наук професор Марія Моклиця опублікувала в провідному професійному журналі «Слово і час» ґрунтовну розвідку про поетичний епос Гребенюка «Діяння небожителів». А доктор філологічних наук Зінаїда Пахолок увела в науковий обіг поняття «вікторівська строфа», звернувши увагу на цей аспект творчості Брата Віктора в дисертаційному дослідженні. Кандидат філологічних наук Василь Мартинюк та Леонтій Тоцький також оприлюднювали свої матеріали про доробок цього літератора.

7 квітня у передачі «Благо», що виходить на хвилях радіостанції «Сім'я і дім», з нагоди Дня пам'яті та примирення прозвучали дві новели Віктора Гребенюка зі збірки «Тетрамерон» — «Кірхен-штрасе» (читав Володимир Клименко) та «Смерть Юди» (в авторському виконанні).

15 травня Ю. Вавринюк, В. Гребенюк та О. Міцевська відвідали прикордонне містечко Устилуг, де провели зустріч з учнями восьмого та дев'ятого класів місцевої школи.

Її організував голова осередку Юрій Вавринюк, який ось уже тридцять років проживає тут. Ольга Міцевська також родом з Устилуга; хоча вже багато літ живе за його межами, та все ж візит у рідну школу був особливо хвилюючим.

Діти не тільки слухали, а й декламували їхні вірші.

22 травня голова Волинського осередку СХПУ Юрій Вавринюк узяв участь у вшануванні пам'яті великого Кобзаря, яке відбулося біля пам'ятника поетові в Луцьку. Від творчої інтелігенції слово мали голова Волинської організації Національної спілки письменників України Ольга Ляснюк та Юрій Вавринюк. Проводячи паралелі між сучасністю та часом, коли жив та діяв великий український поет, він сказав: «Якби Шевченко був нашим сучасником, він обов'язково жив би нашими проблемами та болями і писав би про це». Після цього прочитав свій вірш «Квіти на Майдані».

23 травня Віктор Гребенюк та Юрій Вавринюк на запрошення деканату історичного факультету СНУ виступили перед студентами з лекцією «Відображення історичних подій у творчості членів Волинського осередку СХПУ».

25 травня Юрій Вавринюк, Ольга Міцевська, Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк відвідали вихованців Навчально-реабілітаційного центру для дітей з вадами зору, що в с. Крупа Луцького району.

Письменники, щоправда, готувалися до спілкування лише зі старшокласниками, проте педагоги вирішили не пропустити такої нагоди й привели на зустріч і школярів середніх класів, і початкових. Тож протягом одного уроку до такої різної аудиторії літератори зверталися з творами, зрозумілими і для дітей, і для підлітків.

16 липня Ольга Міцевська, Наталія Добжанська-Найт, Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк виступили у літньому молодіжному таборі Волинської єпархії УПЦ КП. Це наметове містечко в урочищі Білі Береги на Маневиччині діє вже багато років, проте члени Спілки християнських письменників тут побували вперше.

Сотня таборян (чимало з них — із неблагополучних сімей) розмістилася на спортивному майданчику, а літератори читали їм свою поезію й прозу, спілкувалися з ними.

24 серпня, у День Незалежності, члени Волинського осередку СХПУ взяли участь у двох заходах в обласному центрі.

У літературних читаннях вільної тематики, що проходили в рамках масштабної акції «Мистецька вулиця», декламували свої вірші Юрій Вавринюк, Василь Мартинюк, Любов Омельчук. Наш осередок люб’язно запросила на це дійство літстудія «Без меж» (керівник Валерій Гнатюк).

Майже одночасно з цим заходом уперше в Луцьку проходило міжконфесійне свято Біблії (під егідою Українського біблійного товариства). Його організатори надали можливість членам Спілки християнських письменників, які мають сан (дияконові ЄХБ Юрію Вавринюку та пресвітерові ХВЄ Василеві Мартинюку), взяти в ньому участь як представникам своїх конфесій.

Вийшла друком третя поетична збірка Юрія Вавринюка **«Мовчазні діалоги»**. До неї увійшли поезії духовного, філософського та суспільного спрямування. Перший розділ, «Діалоги з прачасом», склали вірші на біблійну тематику. Але автор, відштовхуючись від конкретних біблійних історій та героїв, загострює увагу читача на проблемах сьогодення. Осмисленню власного життя, суспільно-духовних та політичних подій теперішнього часу присвячено вірші, що увійшли в другий розділ — «Діалоги з життям».

3 вересня Юрій Вавринюк як член журі узяв участь у фінальній частині Літературного конкурсу ім. Джона Буньяна — в нагородженні переможця та презентації книги «Гіркі сливи». Ним став християнський письменник Олексій Декань. Саме за назвою його оповідання названо збірник.

Після урочистого нагородження переможця та презентації книги відбулися майстер-класи для літераторів, які провели Юрій Вавринюк, Надійка Гербіш та Олексій Декань.

21 вересня, коли християни візантійської традиції відзначають Різдво Діви Марії, члени Волинського осередку СХПУ Н. Добжанська-Найт і В. Гребенюк представляли свій спільний доробок — поетичний римований «Акафіст Пресвятій Богородиці, у чудотворній Холмській іконі прославленій»: Віктор Іванович — як автор оригінального тексту, Наталія Іванівна — як його перекладач на англійську.

Акафіст англійською вперше відслужив перед оригіналом Холмського образа, що зберігається в Музеї волинської ікони у Луцьку, священик Євген Маласпіна, родом з української діаспори, який вільно володіє цією мовою. Молільниками та слухачами були студенти й викладачі факультету романо-германської філології СНУ (Наталія Іванівна, кандидат філологічних наук, доцент, там викладає).

За декілька днів такий же захід проведено на прохання шкільних учителів англійської мови.

6—8 жовтня в обласному центрі Волині проходив Міжнародний поетичний фестиваль «Меридіан Луцьк — 2017». До програми цього загалом світського заходу було включено й один пункт із релігійної поезії: акафіст, цебто духовний гімн, Богородиці перед її образом «Нерушима Стіна» (більше відомим як «Оранта» в Софії Київській). Його автор — член СХПУ Віктор Гребенюк.

Цей твір, що звучить приблизно сорок хвилин, лунав у нижньому храмі кафедрального собору Святої Трійці. Служив протоієрей Віталій Собко.

12 жовтня у Мультимедійному видавництві Стрельбицького, що в Києві, з’явилася нова збірка Віктора Гребенюка «"Ефект Вертера" та інші новели». Це друга книжка цього автора в електронному форматі, перша — «Тетрамерон» — вийшла там же в червні 2017 року. Вона, як і попередня, містить сорок коротких динамічних оповідань із несподіваним закінченням. Дія відбувається в різні часи з дуже різними людьми, серед яких чимало читачів, можливо, впізнають і себе.

23 жовтня відбулася зустріч з учнями школи с. Забороль Луцького району, куди навідалися Дмитро Довбуш, Ольга Міцевська, Віктор Гребенюк.

Говорили про сучасне України, про нинішню війну й про минулу, про людяність, прощення, любов. Зворушливо звучали слова В. Гребенюка: «Повірте, на війні по обидва боки є і нелюди, і люди. І настане час, коли

ця війна скінчиться, а нам треба буде знайти в собі сил прийняти тих, хто з протилежного боку, простити їм».

25 жовтня на факультеті філології та журналістики СНУ виступили Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк. До речі, Дмитро Петрович — випускник цього факультету, а Віктор Іванович багато років очолював редакційно-видавничий відділ цього вузу.

Слухачами письменників були студенти різних спеціалізацій: «українська мова і література, світова література», «журналістика та соціальні комунікації», «видавнича справа та редагування» тощо, цебто майбутні колеги Довбуша й Гребенюка.

А **26 жовтня** в стінах того ж підрозділу СНУ зустрічався з юнню ще один член нашого осередку — Олег Берман, колишній педагог-філолог.

26 жовтня СХПУ відвідала загальноосвітню школу с. Лище Луцького району.

Юрій Вавринюк як голова осередку розповів про Спілку, про колективні й одноосібні видання волинян. Він та Володимир Сад (мешканець цього села), Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк читали старшокласникам свої твори.

Вела зустріч учитель української мови, член Національної спілки письменників України, цьогорічний лауреат обласної літературної премії ім. Агатангела Кримського Євгенія Назарук.

28 жовтня і в повторі **3 листопада** вийшла в ефір чергова передача обласного радіо «Голос громади». В ній Ольга Міцевська, Дмитро Довбуш і Віктор Гребенюк ділилися думками про сучасний літературний процес (зокрема про міжнародний поетичний фестиваль «Меридіан Луцьк — 2017»), діяльність Спілки на Волині та про те, що значить бути професійним майстром пера.

Гості студії читали свої твори з альманаху Волинського осередку «Осоння», колективного збірника «Донбас — Волинь: в обіймах молитви» та зовсім нові речі.

9 листопада у День української писемності та мови, в актовому залі Волинської обласної бібліотеки для юнацтва відбулася зустріч юних читачів із членами Спілки християнських письменників.

Слухачами поезії Василя Мартинюка й Ольги Міцевської та прози Віктора Гребенюка були учні НВК № 9 (дев’ятикласники гуманітарного профілю), Луцького центру професійної освіти (майбутні фахівці побутового обслуговування).

Але захід не звівся лише до читання творів. Ведуча — завідувач відділу краєзнавства Віра Кумановська — потурбувалась про відеосюжет на тему рідної мови. Віктор Іванович розповів, чому саме цього дня відзначаємо таке державне свято: це день спомину Нестора Літописця, першого вітчизняного письменника — автора, редактора й укладача «Літопису руського». Лунали запитання про творчий процес, про особисте життя літераторів. Учителі та школярі читали дещо своє.

22 листопада Юрій Вавринюк узяв участь у прямому ефірі радіопрограми «Студія-3». Інформаційним приводом стала його нова поетична збірка «Мовчазні діалоги». Ведучий Василь Ворон не лише цікавився духовно-філософською концепцією збірки: розмова вийшла за межі книги, торкнувшись суспільно-культурних тем сучасності. Юрій Вавринюк також зачитав твори, які увійшли в поетичний збірник.

Юрій Вавринюк став переможцем літературного конкурсу сатири і гумору «Станемо любити не словом, ані язиком…».

Урочисте вручення нагород (дипломів і спеціально виготовлених пам'ятних статуеток у вигляді пера) відбулося у Києві **25 листопада** у приміщенні церкви «Ранкова зірка».

30 листопада Віктор Гребенюк переміг у І Міжнародному загальноукраїнському конкурсі військово-патріотичної прози й поезії «Війна в Україні» («War in Ukraine — 2017»), що відбувся в Харкові.

Участь у ньому брали автори з усієї України, у т. ч. з окупованих територій, та діаспори. У номінації «Проза» (43 учасники) диплом першого ступеня Віктор Іванович одержав за новелу «Люпус».

30 грудня — голова Волинського осередку СХПУ Юрій Вавринюк та Віктор Гребенюк взяли участь у черговій передачі «Голос громади» Волинського радіо. Темою розмови з ведучою Ольгою Шарутою була наша робота в 2017 році.

Зокрема, ішлося про те, що видано чотири одноосібні книжки, а також колективний збірник прози й поезії «Донбас — Волинь: в обіймах молитви».

Ішлося й про кошти, за які існує осередок. Передусім це членські внески та пожертви, а також допомога тих Церков, до яких ми належимо.

У черговому випуску антології україномовної християнської літератури «Місіонер», що видається у США, вміщено твори семи членів осередку, один твір Віктора Гребенюка — у книзі для нашої діаспори в Болгарії «Усі святі». У дитячому журналі української діаспори Австрії «Віденський смайлик» публікувалися вірші Ольги Міцевської та Юрія Вавринюка.

Проведено 34 зустрічі з читачами (в т. ч. дві — у Сполучених Штатах). Найчастіше вони проходять у Луцьку, але й по навколішніх містечках і селах теж. Глибше, на Полісся, щоправда, ще не вибирались, але готові їхати будь-куди. Наприклад, провести урок з літератури рідного краю — із письменниками в класі, чим погано? Або в літньому (чи зимовому) таборі, санаторії. Наші слухачі — переважно школярі, студенти, часто виступаємо перед учителями у Волинському інституті післядипломної педагогічної освіти».

Наші книги передано в усі бібліотеки Луцька. Кілька творів членів осередку покладено на музику. Наші твори митці використовували в концертах.

Протягом року письменники вели колективні та особисті сайти й акції в інтернеті.

ПОЕЗІЯ

Віктор ГРЕБЕНЮК

Народився 1959 року в Луцьку. Випускник Українського поліграфічного інституту ім. І. Федорова (редактор наукової літератури) та Волинської духовної семінарії УПЦ КП (залишився мирянином). Усе життя — у журналістиці та видавничій справі, світській та релігійній.

Автор поетичного епосу «Діяння небожителів» (Міжнародна премія ім. П. Куліша), збірок малої прози «Тетрамерон», «"Ефект Вертера" та інші новели», поеми «Європа. Луцьк. 1429-й» (обласна премія ім. А. Кримського), зачинатель в українській сакральній літературі поетичного акафіста. Винайшов нову строфу (описується в літературознавстві як «вікторівська строфа»). Декілька його творів інсценізовано, вивчаються в шкільному курсі «Література рідного краю».

Дещо з доробку В. Гребенюка з'явилося в англійському й російському перекладах.

Білий голуб

Боже, допоможи моїй бідній душі.
Останні слова Едгара По

Я думав, війна закінчиться, коли прочитаю Псалтир.
Коли десять разів прочитаю Псалтир,
перемежований молитвами,
і ще десять тисяч таких, як я, читатимуть в унісон Книгу псалмів
тими тривожними вечорами.
Проте не змінилось нічого.
Ми вдесяте прочитали останнє «амінь!» — а не змінилось нічого.
Боже, чого мовчиш, чого мовчиш?
Чим завинили перед Тобою?

Нащо зазнаємо́ кривди від одновірних і єдинокровних,
чому змушені шукати захисту в іноплемінних і безбожних?

Гукають на нас образливі слова,
знущаються із живих і загиблих.
За віщо, Творче, за віщо?

Зосереджений погляд дівчини-снайпера, що стріляє по наших
(у неї руденьке волосся й лице в ластовинні,
така краса мені до вподоби);
невдовзі й вона лежала посеред степу, вбита далеким стрільцем.
Де її мати? Чи проклинає нас, чи долю картає,
чи молиться за вбивцю?
Чим завинили ми, чим завинили?
Чому не відповідає Всевишній?

Загиблі діти, сестричка й братик, привалені стіною сиротинця,
коли обстрілювали шахтарське містечко,
чим завинили?
Чого мовчиш?
Чи не мовчиш??
Де читати Твої письмена?
З якого амвона Ти промовляєш?

Я вийшов у розпачі поміж притихлі жовтаві сади,
що під погідним небом готувались до відпочинку,
але ні в струнах бабиного літа не вчував Його сло́ва,
ні в леготі з піль, ні в шепоті гіль.

Та ба, залопотіли крила у високості!
Голуб, білий голуб, поштовий!
змахами вітав мене, кола виписував
в тишині осінній, теплій, чисто-ясній, аж порожній,
і, воркуючи, усівся на фігуру придорожню[1].

Що ти, віснику із неба,
сповістити мені маєш?
Що за лист оце, від кого
в мої руки ти доправив?

Мені дався в руки голуб,
відчепив я те послання
з лапки птиці спішним рухом,
спішним поглядом окинув.

Що ж приніс мені той голуб,
чим було оте послання?
Лиш два слова: «Більш ніколи!»
у рядку лише останнім.

Решта стрі́чок — наче голі,
мов затерто все білилом,
тільки фраза «Більш ніколи!»
червоніла розжаріло.

Скинув гляд у вишні далі —
се ж бо віщії глаголи!
Враз — істерлися печалі:
більш ніколи, більш ніколи!

---

1 *Фігура* — тут: хрест із розп’яттям або статуя святого на роздоріжжі.

Досить голосінь і плачу!
Годі туги й меланхолій!
На письмі й на серці бачу:
«Більш ніколи!», «Більш ніколи!»

Нумо вгору шпиль надії,
православний і католик,
враг здолати не зуміє:
не ділімось більш ніколи.

Рушмо далі спільним ходом,
піднімімо наші чола.
Ані Заходу, ні Сходу
хай не буде більш ніколи.

Разом станьмо на толоку —
хутір, місто, мегаполіс,
рівним рядом, рівним кроком,
в один голос: «Більш ніколи!»

Не шапкуймо перед кріпшим —
чи то Кремль, чи Капітолій.
Запишімо в серці віршем,
обіцяймо: більш ніколи!

Мало — часткою Європи:
осереддям в нашім колі!
Звіємо імперій попіл,
на узбіччя ж — більш ніколи.

Й так осяяним сузір'ям —
ген до Божого престолу.
В барви пекла, тьму невір'я —
більш ніколи, більш ніколи.

…Злинув птах над злоті віти
в пірует — пір'ясте соло,
лиш осталося яскріти
в небі й мислі: «Більш ніколи!»

Олег БЕРМАН

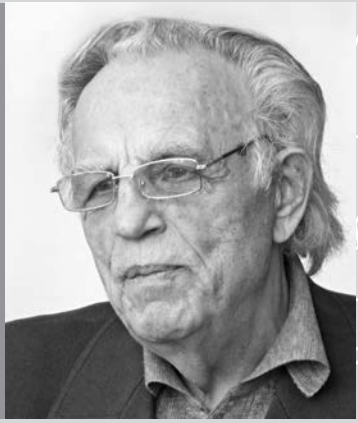

Автор виносить на суд читача окремі тематичні сторінки з виданої ще 15 років тому збірки «По спіралі» не тому, що вбачає в них настільки вагому поетичну цінність, ні. На його думку, попри безприкладне зростання частки освічених читачів України, очікуваного якісного стрибка у сфері суспільних комунікацій не відбулося: розмовна мова, стрімко збагачуючись лише термінологічною лексикою в ході науково-технічного прогресу, не тільки не наблизилася до вишуканих літературних зразків, а навіть дещо й віддалилася, позаяк люди, підстьобнуті темпом життя, перестали читати видруковані твори, надсилати зворушливі рукописні листи рідним і близьким... Водночас ємке художнє слово ув'язнило себе в суто письменницьких, елітарних палітурках. Звузивши рамки свого вжитку, воно нехотя стало естетичним дефіцитом, відійшло на задній план. Адже відомо, що розмовна й літературна мова мають ті ж чітко окреслені суспільні функції: передавати конкретну інформацію; спілкуватися з кимось на задану тему; проявляти певні психологічні емоції, настрої, прагнення. Цікаво, якого змісту і якої душевної глибини почуття ми відтак будемо на бігу проявляти один до одного, якщо остаточно втратимо природний потяг до хвилюючого образного слова, до мудрого виразу, до любого серцю отчого краю? Вочевидь, настав час відновлювати добрі старі традиції епістолярної лірики, віншувальних присвят та епіграм, акровіршів та епітафій, риторики й конкурсних експромтів, задушевного салонного романсу. Починати ніколи не пізно. Тим більше, що ми так спізнюємося з благими намірами...

По спіралі

Життя не клин. Закручує спіралі,
То гне в дугу, то кине навідліг...
Шукав прямі я марно магістралі —
Усі вели на батьківський поріг.
Зроблю виток, а затишок і блага,
Дивись, відбігли знов кудись у світ.
Батьківська хато! Дум моїх наснаго,
Тобі несу багаторічний звіт.
А засурмить в мені одвічний пошук,
Я знову там, де світить ув імлі
Тепло очей і вишиванка зморщок
На материнськім стомленім чолі.
Впаде до ніг, мов тінь, негоди днина, —
Мене вестиме крізь життєвий шквал
Батьківська хата — компас батьківщини,
Моя колиска, колос, п’єдестал.

Колисковий край

Мій босий слід на обрії далекім
Кирпаті не зітерли ще літа:
Хрестом повис розпластаний лелека,
Струмочком сонце ллється у жита.
Туманить зір, а погляд з небом зрісся, —
Хоч пам’ять враз зітри і відрубай, —
Усім єством несу в собі Полісся,
Мого дитинства колисковий край.
Над цвинтарем тужливий клекіт галок,
І молоком в садах вишневий цвіт,
Мов кісники на головах русалок,
Тріпоче по сіножатях Стохід.
Сховати мавок по лісах квітневих
Зійшлись дуби, крислаті, мов дахи,
І кличуть в мандри загадкові села —
Карасин, Качин, Видранка, Верхи...

А ввечері, оліями смаче́на,
Картопля жде на призьбі під вікном,
І хата наша — чом не наречена
З вінком на стрісі, буслячим кублом?..
Ти зачекай, лелеко легкокрилий,
Дай зазирну в дитинство чимскоріш!
Там по мені надривно плачуть зливи,
Громи лугами бродять босоніж...

Літо на спомин

Від свого порога
Бачу, як уранці
Тягнуть на дорогу
Повні сумки й ранці.
Глянув ненароком —
Згорнуте й сповите
Школярі із року
В них виносять літо.

Радяться лелеки
На зчорнілім полі,
Як перед відлетом
Втішитись доволі.
Зміг я розібрати
Клекіт сумовитий:
Порівну на брата
Прихопили літо.

Мо’ кому і досить —
З двору, з поля, з гаю
Всяк його розносить,
Сліду не лишає...
Я зібрав відго́мін,
В пісню перелитий, —
Тож візьми на спомин
Те поліське літо.

Літо, літо!
З пустоцвіту
Рушники ти, видно, нам плело...
В лузі заросилося,
В полі колосилося,
У садочку бджолами гуло.

Літо, літо!
Роси збито.
А любов привиділась обом,
І вона не зроситься,
І не заколоситься —
Серце розминулося з теплом.

Літо, літо!
Йшло по світу —
Квітло, колосилося, гуло...
Літо, літо!
Роси збито.
Може, того літа й не було?

Колос

Поміж безбарвних придорожніх трав
Стояв в задумі золотавий колос.
Він з пагорба всю ниву оглядав,
Хвалу життю видзвонював уголос.
Та враз над ним окурок пролетів,
Під стиглим ланом викотив жарину...
— Вогонь? Не треба! — колос затремтів,
У відчаї дугою вигнув спину. —
Яка страшна, яка безжальна мить!
Ось тільки з ґрунту висмикне він ногу...
Ні, не дістане, ні, не добіжить,
Вже не гукне нікого на підмогу.
Водиці б жменьку, грудочку землі б
Або щоб шквальний вітер через поле...
— Я не трава! Ви чуєте? Я хліб!
І смерть моя несе людині горе. —
Якби умів, то б гірко заридав,
Залив вогонь би власною сльозою...

Якби... Та що це? Хтось його топтав,
Відсік від поля, прикривав собою.
Тягнувся колос, наче враз підріс,
Туди, де все в диму переплелося,
Де визирнув на мить кирпатий ніс
І житнє колихнулося волосся.
Підвівся хлопчик. Зразу відлягло,
Коли блисну́ли гордо очі сині, —
Згинає колос золоте стебло,
Щоб низько уклонитися людині.
— Тепер дозрію, марно не помру...
Від всіх ланів прийми моє спасибі!
Довіку колоситися Добру,
Що втілено в твоїм насущнім хлібі.

На узліссі

Ліском бреде відго́мін без’язикий,
Зозулині визубрює слова.
Нараз здригаюсь: мовчки з-за осики
За мною стежить Мавка лісова.
Насправді Мавка! Бо коли не сниться,
Чаклунське місце вводить у ману.
Стривай, стривай... Мрійлива випускниця
Прийшла до лісу слухати весну.
В її очах, мов у бездоннім плесі,
Занурила земля красу свою...
Ступаю вбік — нехай майбутня Леся
Бере наснагу в мавчинім краю.

Біла вишня...

Був зелений спалах весни
В отчім краю
І тобою виповнив сни,
Юність мою.
Ось уже і скроні торкнув
Осені сум...
Знов дівочий образ гойднув
Плин моїх дум.

Чув я, голос кликав мене
З битих доріг,
Як було негода шмагне,
Наче батіг.
Лиш єдина стежка вела
В далеч ясну —
Під вишневий цвіт край села,
В нашу весну.

Голосом твоїм промовляв
Отчий мій край,
Де в садах і в серці буяв
Юний розмай.
Якось оступився на мить
В тінь самоти,
А понині згадка болить —
Юність і ти.

Чом за селом біла вишня
Вельоном скинула квіт
В росах на тайну колишню,
Наш запорошила слід?
Чом за селом біла вишня
Рано зронила свій цвіт,
В спогади вибігла-вийшла
Тугою зронених літ?

Віщий сон

Вередує ніч зі мною —
Знов шмигне попід стіною,
Не запнувши від тривог вікно...
Наполошить сон мій рано,
Саме кінь примчить буланий
І нога потрапить в стремено.
Все частіше мені сниться:
Шабля на стіні світлиці
І Угодник в ризі золотій.
Синь небес над стиглим ланом,

Б’є копитом кінь буланий,
Як веду його на водопій.
Батько до чужого двору
Йде на службу у контору,
Він зітхає, й хмурить лоба дід...
Та скажіть нарешті прямо:
Був чи ні у нас буланий,
Хто й коли зганьбив козацький рід?

Віщий сон! В закодованій долі
Визрівають, кричать мої болі.
Що судилось у віщому сні —
Додивитись хоч раз би мені.
О далекий, первісний мій край!
Не зникай... Зачекай, зачекай...

Благодать

Збудить на гілці росину
Щебет пташиний в саду —
Руки побожно розкину,
В повінь зелену впаду.
Над забрунькованим краєм
В’ється окрилена рать...
Господи, в серце приймаю
Щедру Твою благодать!

Квітку пригорне бджолину
Легіт, немов молоду, —
Руки побожно розкину,
В повінь янтарну впаду.
Над задухмяненим краєм
Подих несе сіножать...
Господи, в серце приймаю
Щедру Твою благодать!

Першу холодну краплину
Вип’ю у хмар на виду —
Руки побожно розкину,
В повінь багряну впаду.

Над закалюженим краєм
Кладкою — сонячна гать...
Господи, в серце приймаю
Щедру Твою благодать!

Зважу в долоні сніжини
Білу неквапну ходу —
Руки побожно розкину,
В повінь метільну впаду.
Над запорошеним краєм
Крони листвою наснять...
Господи, в серце приймаю
Щедру Твою благодать!

Хочу спійматись на слові,
Скільки прозріння стає, —
Спадком святої любові
Серце залишу своє.
Встань над пробудженим краєм,
Сило недремна і стать!
Господи, в серце приймаю
Вічну Твою благодать!

Полісся

Нащо тобі, Волинь, гучні обнови,
Нащо тобі той поступ твій і злет,
Як не співає більше колискову
Занурений по шию очерет?
Як із доріг не смокче зір здалека
Ні кволий лан, ні вигублений ліс,
Не хрестить землю крилами лелека
І не зітхає млосно верболіз?
Як в згаслих плесах втратила охоту
Причепурятись молода зоря,
Як вимерло знекровлене болото,
Знекровлюючи ріки і моря?
І не втопить на мілині зневіру —
Ну скільки нам ще квітнути й рости?
Над Стоходом, над Прип’яттю, над Стиром

Грудьми припали втомлені мости...
Хто ж розіп’яв любов мою до краю
На вівтарі цнотливої краси?
Чужі пророки примусовим раєм,
Що ллє сльозами збитої роси.
Та не вмирає сонце в прикордонні,
Хоч слід за ним останній догорів, —
Його тримає Світязь на припоні
За промені глибинних якорів.
І день новий гряде в поліські креси,
Де скрижанів не весь духовний плес,
Скресає лід — і отчий край воскресне,
Як розіп’ятий наш Христос воскрес.

Берег дитинства

Рвучись з тісних обіймів непокою,
Спаливши за собою всі мости,
По снігу, падолисту, травостою
Я йшов і йшов на берег самоти.
Ще не стоптавши жодної дороги,
Я перший біль, що вдарив навідліт,
Приніс сюди, на берег босоногий,
Де розпахнув вікно своє у світ.
Тепер несу в душі бажань руїни,
Безсилих навіть вийти за поріг...
Мене не визирає берегиня,
Не кличе в хату отчий оберіг.
Розкішно тут цвіли колись надії —
Зривай собі хоч вірність, хоч любов...
Все відійшло. Лиш берег молодіє
Під тягарем безрадісних обнов.
Квапливо одяглись в модерні шати
Похмурі бетоновані бики.
На те ж він берег, щоб оберігати
І зберегти одвічне на віки.
За нас обох мені ще більш тужливо,
Що, повернувшись на свої круги,
Необережно, ох, небережливо
Я розгубив обжиті береги.

Вже скоро йти в німу холодну Тишу,
Переступивши берегів рубіж, —
Усе, чим снив, на березі полишу,
Звідкіль в світи я вибіг босоніж.
У заводі жирує сонний жерех,
Недбало позначивши віражі...
Між берегів снує Буття мій берег —
Його й за мене, Боже, бережи.

Натільний хрест

Негожий день від мовчазної хати
Рядив мене підпаском за село...
Зняла тоді натільний хрестик мати,
Загорнутий в грудей її тепло.
Негожий день від людного майдану
Рядив мене солдатом за село...
Натільний хрестик вже зняла кохана,
Загорнутий в грудей її тепло.
Негожі дні злились в негожу днину,
І виряджає нині не село —
Натільний хрест знімає Україна,
Загорнутий в грудей її тепло.
Тож вірю я, що явить Божу волю
Той біль душі — скупий напутній жест,
Благословить на долю чи недолю,
Який тобі вже випадає хрест.
А як зневіра, не́дуга чи втома
Зіб’є з ноги, здолає тебе вкрай,
З усіх доріг вертай скоріш додому,
За силою і правдою вертай!

Чорна рада

Напинає шати
Вітер перемін,
Україна-мати
Зводиться з колін.

Рано ще радіти:
Хилить злам епох...
— Допоможуть діти, —
Розсудив їй Бог.

Нумо, українці,
Волелюбний рід,
Годі поодинці
Скиглити від бід!
Подихом Свободи
Здобули права —
Де ж святі клейноди,
В кого булава?

Ненько Україно,
Зрадила тебе,
Як завжди, старшина:
Чваниться й гребе;
До чужого плоту
Гірко люд побрів
З хутора голоти,
З нації рабів...

Рідний край зганьбила
Купка крадіїв;
Набирає сили
Всенародний гнів:
— Геть ворожу владу! —
Гасло сіромах, —
Всі на Чорну раду —
Обирати шлях!

Сполошились клани,
Посіпаки злі...
Загули майдани
В місті й на селі;
Клич з наметів лине,
Проситься душа:
Вписуй, побратиме,
До свого коша!

Україно-мати,
Ми твої сини;
Під хоругви стати
Нас благослови!
Подихом Свободи
Здобули права —
Будуть і клейноди,
Буде й булава.

Поран-трава

Тобі в букет я літо позбирав,
Всі барви дня, любов без супокою
І сік життя по крапельці вплітав
З долоні, що порізав осокою.
Сочилась кров, а ти очей блакить,
Мов друге небо, низько напинала:
— Нічого, любий. Враз переболить, —
І подорожник на порізи клала...

Мені по серцю різонув на мить
Прощальний погляд — докір твій і кара.
Подумав я: либонь, переболить,
До того ж знаю вірні зелен-чари.
Та тільки не минулося, о ні!
І болю не вгамовано понині...
Чи подорожник гоїть не в ті дні,
Чи то зриваю не на тій стежині?

Поран-трава, гой-гой, поран-трава!
Стрільчастий лист росою змиє ранок.
Навчи мене, навчи, чаклун-трава,
Тобою гоїти усі на світі рани.

Юрій ВАВРИНЮК

Народився в 1963 році у селі Зимне на Волині. Після закінчення школи працював токарем, будівельником.

Вірші почав писати ще в школі, але оскільки вони були релігійного спрямування, ніде не публікувався. Перша добірка з'явилася в газеті «Християнське життя».

У 1992 році запрошений до газети «Голос надії» та невдовзі став її головним редактором. З того часу активно працює як поет, публіцист, журналіст. У 1996 році став головним редактором журналу «Благовісник», який очолює дотепер.

Публікувався у багатьох періодичних виданнях. Автор тьрох поетичних збірок — «Чекання», «Дзвони вічності» та «Мовчазні діалоги». Твори Юрія Івановича внесено до шкільної хрестоматії з основ християнської етики, цитати з його доробку наведено як приклади в підручниках з української мови.

Створив та адмініструє сайт «Українська християнська поезія» (BogPoet), а також сайт Волинського осередку СХПУ.

Адам. Дорогою одинокості

Яке холодне, дивне щось, страшне
Вп’ялося в похололі груди...
Куди воно, куди мене жене
З Едему, у здивоване нікуди?

Оце нове і млосне почуття…
Не знаю, що воно і звідки…
Але думки щемливо вже болять
Воланням зірваної квітки.

І злі вітри в лице уже січуть,
Прийдешнє корчить, як дитя, гримаси.
В майбутньому це спогадом назвуть,
Осколком сивого прачасу.

Позаду — рай, попереду — зима.
Позаду — Батьківські розмови...
Попереду — холодна та німа
Примара змієвої змови.

Кому нести сльозу мою та сміх?
Із ким тепер погомоніти?
Якби ж я міг, якби я тільки міг
Той плід —
назад —
на гілку почепити!

Тепер бреду навпомацки, як кріт,
І ніби вдвох — і ніби поодинці.
Ще не орав — а вже на лобі піт,
І жменя спогадів в торбинці...

Такі холодні і такі чужі
Шовкові трави полонини:
Ще вчора ніжні, колять, як ножі,
Болючим лезом самотини.

Чужа дорога стелиться до ніг,
Її сліпа невідворотність...
Й найбільш страшною карою за гріх
Стає ота німа самотність.

* * *

Якби Костенко Ліна не жила
в оті буремні шістдесяті,
якби цензура кігті не вп'яла
в сміливу душу злопихато,

якби її під варту не взяли
щонайстрашнішого мовчання,
якби на страту не вели
під дике натовпу гарчання,

якби не підло стоптані жита,
що пахли молодо та п'янко,
якби не всенародна німота, —
чи стала б
Ліною
Костенко?

* * *

Днями в Устилузі вкрали бронзове погруддя
І. Стравінського, яке було встановлене
біля садиби-музею його імені.
З газети

Стравінського украли в Устилузі.
Банальна річ. Метал тепер в ціні.
Лиш п'єдестал, як пам'ятник хапузі,
Й потоптані, зневажені пісні.

Носила доля по чужих дорогах,
В чужих полях ловив чужі вітри.
О як кортіло серцю хоч на трохи
Вернутися до рідної гори!

І ось — удома. Знову в Устилузі.
Нехай по смерті, а — таки вернувсь!
Будинок рідний, рідна тиша в лузі.
Погруддям вічним в бронзу обгорнувсь.

І ось — украли. Вимір — в кілограмах.
Що їм на світ прославлене ім'я!
Здали на брухт. І музика бедламу
Враз обірвала пісню солов'я.

Але чи зрозуміли ті нещасні,
Що він, митець, живе поверх віків?
Вони ж здали на брухт
нікчемну совість власну,
Немов Христа — за жменю мідяків.

Солдатські сни

Що тобі сниться вночі, солдате,
На стоклятій отій війні,
Коли завтра тобі йти вмирати,
Де «Гради» ревуть навісні?

В ревище пекла прийде матуся
І накриє ковдрою снів...
У землянці на мокрому бруссі
Чути гомін мирних лісів.

Сниться донька — золочені коси.
Перші кроки ступає син...
І грушки, що висять до морозів,
Теплий затишок рідних стін.

Мирне небо, батьківська криниця,
І кохана крізь трави біжить...
Тут — війна, тут бої, а як спиться!
І година мине, як мить.

Та як вдасться вернутися з пекла,
Щоб спочити у мирних снах,
Все будитиме спогадом згіркло
Ця вчорашня твоя війна.

Чиста ковдра пропахне димами,
І щоночі ітимеш у бій...
А над ранок ятритимуть шрами,
Збудить думка: «Чи я ще живий?»

Збудять «Гради» воланнями гостро.
А кохана не спить, сумна...
І ночами вестиме на розстріл
Та стоклята чужа війна...

Святвечір

Різдвяний вечір, вічністю налитий,
Вкотив на небо місячний обруч.
Ще в кучугурах галасують діти,
З'їжджаючи санчатами із круч.

Морозна гілка стукає об шибку
І ніч крізь скло в світлицю загляда.
Багатий стіл, духмяна свіжа скибка,
І мати ріже хліб — завсіди молода.

Різдвяний вечір, вдячністю налитий,
Складає славу Богові-Царю —
Тому, Хто, в пелюшки прості сповитий,
В хліві стрічав провісницю-зорю.

В овечих яслах Всесвіт умістився,
До жінки пригорнувся немовлям,
Осанною небесною розлився
На віфлеємських висохлих полях.

Різдвяний вечір, славою налитий,
Йде по землі, освітлюючи ніч...
Співають славу і батьки, і діти,
Родиною зібравшись зусібіч...

Мої дороги

Шляхи лягли, як борозни на полі, —
Життям продерті шрами на душі.
Як вартові, стоять уздовж тополі,
Одягнуті в зелені кунтуші.

Мої стежки — у травах на роздоллі,
Мов гріють боки звивисті вужі.
То рівним степом тягнуться поволі,
То серпантином крутять віражі.

Той шлях не раз під ноги сипав солі,
В лице жбурляв сніги, немов ножі.
То вів у весни, де на видноколі
Купались в небі блискавки-стрижі.

Я раб дороги. Хоч би крихту волі!
Упасти в придорожні спориші!
Та треба йти. І треба грати ролі,
Які тобі не завжди до душі…

І як дороги раптом стануть кволі,
А збиті ноги — втомлено-чужі,
Я з вічністю в дитячо-чистій льолі
Зустрінуся на дальнім рубежі.

Десь на узбіччі кину давні болі,
Струшу з повік порожні міражі,
Подякую Всевишньому та долі,
Що довели до мрійної межі.

Голодомор-33

...Попіл Клаасів б’ється в мої груди...
Шарль де Костер

«Ми пам’ятаємо!»,
«Я пам’ятаю!» —
Напружений ритм білих строф…
Холодною ковдрою сніг огортає
Поля українських голгоф…

«Я пам’ятаю…»
Пробач, Україно,
Не можу сказати тих слів…
Бо ж пам’ятаю поля білопінні
І ситу турботу батьків.

Я пам’ятаю шкварчання яєчні,
Жбан молока, пироги.
Як в апельсинову ніч новорічну
Зиркали в шибку сніги.

Я ж із родиною в хаті багатій
Вечір Багатий чекав
І подарунки від мами і тата…
Я пам’ятаю…
Завжди пам’ятав…

Тільки от попелом б’ється об груди:
«Мамо, дай хліба…» — «Нема…»
Вперлася в небо крива амплітуди
Болю людського…
Зима…

«Ми пам’ятаємо!»,
«Я пам’ятаю!»
Свічки́…
І — буденність розмов…
Пробач, мій народе,
Пробач, рідний краю,
Що легковажно сьогодні ступаю
На попіл вкраїнських голгоф.

Срібний ювілей

Тій, яка зробила мене щасливим

І знову серпень.
   Повнозріле літо.
Пройшли жнива,
   втомилась спека днів.
Вже лелечатам
   крила гострить вітер
І вереснево
   обрій зажовтів.

І сріблять скроні
   срібні роковини.
Ще тільки серпень.
   Літо ще. Але…
Вже осінь
   визирає із-за тину
І через внуків
   вістку срібну шле.

Ще пахне травень
   першим поцілунком,
Бринить ще літо
   щебетом дітей,
Ще серце б’ється
   в грудях рівно й гулко,
А двадцять п’ять
   вже тут, біля дверей.

Ще тільки серпень.
   Завтра буде осінь:
Багата, щедра, срібно-золота.
Нехай приходить,
   хай гримлять ще грози.
Життя іде,
   ще буде просинь,
Коханням ще
   вколосяться літа.

Лідія ВУДВУД

Народилася 1954 року на Волині, у селі Гораймівка. Закінчила Луцьке педучилище, Вінницький педінститут, у якому згодом працювала на кафедрі педагогіки. Переселившись у Донецьк, працювала заступником директора з виховної роботи та викладала українську й російську мови, українознавство в першій українській школі. Досліджувала культуру та побут нашого народу, працюючи в етнографічних експедиціях. Уклала посібники з українознавства: «Відкривай духовні острови» (1998 р.), «З родини йде життя людини» (1998 р.), «З батьківської криниці» (2000 р.).

Нині проживає в Луцьку. Друкувала вірші в газетах «Волинь», «Голос надії» та журналах «Християнський вісник» (Канада), «Благовісник», «Євангельський голос», у збірнику поезії «Осоння віри».

У 2017 році вийшла її збірка «Вінок любові». Того ж року поетеса стала членом Спілки християнських письменників.

Вічна весна

І знов весна буяє пишним цвітом,
П’янить медовим запахом садів,
І манить гай зелений так привітно
До себе ніжним співом солов’їв.

Та дивна ця пора так швидко лине,
Вітри розвіють всю красу суцвіть.
Так наші дні земні біжать невпинно,
Життя людське — немов одна лиш мить.

І око не натішиться красою,
І слух не переповниться пісень,
І не зупиниш миті чарівної,
Бо зайде сонечко, погасне день.

Та знаю: є краса нетлінна, вічна,
До неї прагну серцем всім своїм.
Іду наперекір вітрам зустрічним
По тернях до зірок у вічний дім.

Там дивне світло, темряви немає,
Блакить небес безмежна і ясна,
Там Царство Боже славою сіяє,
Там нескінченна радість і весна.

Чи любиш?

— Чи любиш, Петре, більше, ніж вони? —
Питання, несподіване для учня,
Враз досягло до серця глибини,
Луною обізвалось в ньому гучно.

Та пам’ять зрада раптом обпекла
І застелила сумом його очі,
Сумління гострим болем пройняла:
— Про що дізнатись, Вчителю мій, хочеш?

Мене Ти бачиш краще, аніж я,
Думки мої приховані читаєш,
Душа зрадлива томиться моя.
— Люблю тебе, — промовив. — Ти все знаєш.

— Паси ягнят Моїх! — Учитель промовля.
І обняла Петра любов Христова.
Тепер її він бачив не здаля,
А опинився під її покровом.

Удруге Син Господній запитав:
— Мене ти любиш більше, Йонин сину?
— Люблю, Ти знаєш, — учень відказав.
— Тоді пильнуй овець Моїх невпинно.

Учитель втретє до Петра звернувсь,
І серце учня пройнялось журбою:
— Люблю Тебе, Ти ж знаєш. — Знов Ісус:
— Паси овець Моїх. Іди за Мною.

Не випадково скелею назвав
І непохитність перевірив тричі —
Ісус Петру велике довіряв:
Святої Церкви бути будівничим.

«Мене ти любиш більше, ніж вони?» —
До кожного сьогодні запитання.
Що скажемо Йому, земні сини?
Чи виправдаєм Божі сподівання?

Світлиця

Вже двадцять років, як немає мами,
А рідна нам світлиця ще жива,
Вона ще пам’ятає разом з нами
Ласкаві материнськії слова.

Вона дітей і внуків колихала
І проводжала їх у дальню путь.
Не порівняється із нею царська зала,
Дитинства спогади у стінах цих живуть.

Тут рушники, що мама вишивала,
Макатки[1] ніжно квітнуть на стіні —
У них матуся чуйну душу вклала,
Свої погідні та похмурі дні.

Тут на колінах матінка стояла,
І свідки цьому — давні образи́.
Її молитва нас оберігала,
Від лиха покривала і грози.

Світлице рідна! Із доріг далеких
До тебе повертаємося ми,
Злітаємось, мов до гнізда лелеки,
До тебе припадаємо крильми.

Та незабаром відлітаєм знову,
Кружляє нас життя невпинний біг…
Не забуваємо твого покрову,
Нас зігріває батьківський поріг.

* * *

Любити все. Нічого не бажати.
Не віддавати душу у ясир.
У кожнім кроці Бога пізнавати
І мати в серці тиху радість, мир.

Понад усяке наше розуміння
Той мир, що Бог дає лише один,
І перед ним людське знання й уміння —
Мов порох перед величчю твердинь.

Любити все і Царства досягати.
Воно в серцях, коли жива любов.
Не страшно у любові помирати —
У ній колись воскреснемо ми знов.

---

1 *Макатка* — (діал.) вишита картина в рамці.

Пророк

— Іди і жінку перелюбну полюби, —
Господь пророку Осії прорік. —
— Візьми за жінку блудницю собі,
Живи із нею поряд увесь вік.

Пророк мовчав. Завдання не з простих.
Підкорить хто невірнії серця?
Де взяти сил, щоб хрест цей понести
Та бути вірним Богу до кінця?

— Якщо пророком хочеш буть Моїм,
То серцем зрозумій Мою любов:
Хоч Мій народ в невірності блудив,
Та Я прощав йому і знову, й знов.

Тож донеси любов Мою усім,
Щоб кожен Бога в світі цім пізнав,
До Нього серцем пригорнувсь своїм,
Від темряви до світла повертав.

* * *

Як Магдалина, я прийшла до Тебе
І принесла тягар своїх гріхів,
А Ти сказав: «Тобі дарую небо,
Красу і велич неземних світів!»

Ти простягнув Свої ласкаві руки
І витер сльози із моїх очей,
Узяв мої страждання і розпуку,
Розвіяв біль і темряву ночей.

Заглянув у глибини мого серця,
Болючі рани всі полікував.
І напоїв із чистого джерельця,
Наснаги для життя мені подав.

Сказав: «Іди тепер услід за Мною!»
Мене за руку впевнено узяв.
«Не бійся, Я завжди з тобою!»
Довічну обітницю мені дав.

* * *

Любові в світі більшої немає,
Як хтось себе за друзів віддає,
Зорею ясною у небі засіяє,
Поклавши на вівтар життя своє.

Та є любов найвища, досконала —
Щоб полюбити навіть ворогів,
Які знеславили і потоптали.
Вона веде до вічних берегів.

* * *

У штучному не загубити справжнє
І серед масок зберегти лице.
Дивитись в очі ближнього відважно
І не злукавити перед Отцем.

Бо чисті серцем лиш побачать Бога,
Правдиві тільки в небо увійдуть.
На манівці хай не повернуть ноги,
Хоч і крута, й терниста правди путь.

* * *

Віддати, витратити все для Тебе,
Те, що в Своїй любові дав мені.
Дорогою тернистою до неба
Іти, забувши болі всі земні.

І кожен крок в житті, мій любий Отче,
Звіряти із Твоїми повсякчас,
Щоб темрява не застеляла очі,
Вогонь надії в серці не погас.

Бо той найбільший скарб собі надбає,
Хто в жертву віддає своє життя.
Замість того, що на землі втрачає,
Отримає величне майбуття.

* * *

О пам’яте моя, ти — дивний палімпсе́ст[1].
Нові рукописи мережить час й стирає,
Та серед них любов, як неминучий хрест,
Між письменами невблаганно проступає.

Не можуть зникнути вогненні ті рядки,
Які писались серця мого болем...
Палахкотять червоних маків пелюстки
Над переораним роками полем.

* * *

Прости. Забудь про гіркоту образи.
Покрий любов’ю і благослови.
Нехай не буде у душі відрази —
До ближнього ти милість прояви.

Хай у його вже захололім серці
Жагуча іскра раптом спалахне,
Воно на поклик Божий відізветься
І затяжна зима у нім мине.

Проміння Божої любові вмить осяє
І обновить усе його єство,
Про вічність пілігриму нагадає —
І дух його наповнить торжество.

Прелюдія

Печаль і сум у парі поєднались.
Надія квітне сяйвом хризантем.
Ми все життя з тобою розминались,
Та в місце стрічі все-таки прийдем.

Тут на землі усе недосконале,
Людськеє щастя зіткане з прощань.
А там — любов, яка нас поєднала, —
Вершина мрій і наших сподівань.

---

1 *Палімпсест* — старовинний рукопис із якого стерто текст і на тому місці написано новий.

Там відстаней між нами вже не буде,
Розлук, печалі та гірких чекань,
Ніщо любові там вже не остудить,
Вона загоїть біль земних страждань.

А поки що мелодія чекання,
А поки що надії ясен квіт,
Прелюдія симфонії кохання,
Що зазвучить колись на цілий світ.

Нічні вогні

Люблю дивитись на нічні вогні,
Що чимось схожі на безгрішні душі:
Такі ж відважні, чисті і ясні,
Коли обійми темряви все дужчі.

Вони вселяють віру в те, що день
Розвіє морок й сонце вмить засяє,
Спадуть неправди пута і прийде
Той, що Усесвіт на руках тримає.

Він до життя померлих воскресить,
Освятить істиною та очистить,
І серед темряви вони засяють вмить
Так переможно, ясно, урочисто.

Дмитро ДОВБУШ

Народився 30 січня 1987 року в м. Луцьку. Закінчив філологічний факультет Волинського національного університету ім. Лесі Українки (тепер СНУ ім. Лесі Українки).

Працює журналістом у християнському часописі «Благовісник». Його вірші надруковано в колективних збірниках «Осоння віри», «Донбас-Волинь: в обіймах молитви», журналі «Благовісник» та газеті «Голос надії».

Автор поетичного блогу «Територія слова» — teritoriaslova.blogspot.com.

Переможець Першого всеукраїнського конкурсу-фестивалю Якова Бузинного у номінації «Християнська поезія» (2015 р.).

Гортанний крик

Гортанним криком, гострим, наче лезо,
Моя молитва розсікає небо.

В ній — відчай спотикань, зневіри мука,
Агонія пораненого духа.

Любов і смерть, надія і прокляття
Мою звітрілу душу рвуть на шмаття.

Я плачу... Бо ж душа моя не з криці...
І ось — летять на поміч блискавиці!

Громи небес, могутні, як торнадо,
Сповняють дух енергією правди.

Аж закипає в жилах кров гаряча!
І вже душа — від милосердя плаче...

Усім єством стискаю вірну зброю —
Бо ще не раз прийду на поле бою!

Та скільки б ран не завдавали битви,
Я маю — крик гортанної молитви!

Звичка

Кружляє вітер мертве листя
В тумані вицвілого дня.
Пусте занедбане обійстя
Від себе відчай відганя...

А дні переплелись з ночами,
І розрізнити вже — дарма,
Де сон, де правда. Осінь з нами,
А завтра — завтра вже зима.

І тільки небо неминуще...
Пущу у вись коріння дум.
Мене землею не розплющить
І не задушить серце сум.

Коли згорить в червоній ватрі
Тривога вітряного сну,
Збагну, що осінь — просто настрій.
А небо — штора у весну.

Я розмочу засохлі очі,
Торкнуся пензлем полотна.
Правдива в світі тільки Творчість,
Бо дух освячує вона.

І поки ще не згасла свічка,
Надіє, нас не залиши!
Я знаю, осінь — просто звичка,
А небо — вічний стан душі.

Снігами

Снігами, снігами, снігами
На землю упали мрії...

Люди мрії топтали ногами,
Плювали у безнадії.

А в когось, упавши на вії,
Мрії ставали сльозами.

Будили вуста занімілі
Терпкими словами!

На руки падали білі —
Ставали на них мозолями.

Падали Божії мрії
Снігами, снігами, снігами...

Гетсиманські лани

Втома стікала потом з чола,
Сльози котилися насінинами...
Невже не зародить рілля,
Виборознена колінами?!

Не плугами, не ралами, ні —
Ко-лі-на-ми!
Щоби вирости озимині —
Там, за довгими зимами...

Падала кров рубінами на
Діаманти роси чудесної.
І дзвеніло, і йшла луна,
Як розмова земних з небесними.

Інші спали і бачили сни:
Хтось молився за їхніми спинами —
На колінах, що в землю вросли
Коріннями!

Ну а ми? А ми? А що ж ми?
А то ж ми й проросли стеблинами!
Ми — засіяні тими слізьми
Невинними!

Проросли гетсиманські лани,
Зародили блискучими перлами!
Під зоряним небом весни
Завмерли ми...

Трава

Я долілиць лежу, і душа моя ледь жива,
Зрешечені груди, контужена голова...
Я солдат, і моя історія не нова...
Чую свій пульс, як непевна його крива,

Він збивається і тремтить, але ще трива,
Я заплющую очі, вимовляю якісь слова,
Забуваючи всі обов'язки і права.
Раптом чую! Я чую, як тихо росте трава...

Росте крізь шари століть і шари кісток,
Крізь руїни церков, крізь іржаві черлені щити,
Росте крізь червону глину і крізь пісок,
Крізь поклади руд, крізь дороги і крізь мости,
Крізь кожен камінчик і кожен опалий листок,
Росте крізь усе, крізь що тільки можна рости!
Я згадую, як, відчуваючи кожен крок,
В дитинстві любив босоніж по ній іти...

Із тріском і хрустом, мов цвяхи ідуть крізь жерсть,
Стебла скриплять, пробиваючи чорну твердь.
Треться об шкіру холодна зелена шерсть:
То ось ти яка на дотик — солдатська смерть!
Я чую рух соків в нутрі трав'яних осердь —
Циклічна калейдоскопова круговерть!
Росяні хвилі затоплюють душу вщерть,
Пам'ять лежить на дні, перевернута шкереберть.

Трава розмовляє десятками мертвих мов,
Лоскоче долоні, як дикий зелений кіт,
Тримає мене, як досвідчений птахолов,
Притягує тіло, неначе живий магніт.
Трава сповиває від тім'я до підошов,
Лягає під щоки, під ребра і під живіт.
І я — вже не я, а старий прокажений Йов,
Здається, що я лежу тут вже сотні літ.

Трава все росте, все звивається, як змія,
Рідна моя, солодка моя, гірка моя!
Смарагдова повінь, веселкова течія,
Її малахітове сонце мені сія,
Нібито поруч — і раптом вже десь здаля
Кличе мене, називаючи на ім'я.
В обіймах трави засинаю колишній я.
Крізь зелень її волосся просвічує чорна земля.

Між райським блаженством і адовим забуттям,
Між сухістю спраг і насиченістю оском,
Між згорбленим старцем і випещеним дитям
Завжди ростиме трава — як земний закон,
Останній рубіж між могилою і життям,
Останній кордон між оазисом і піском.
Я — сплутаний непомітно її виттям,
Приречений на загибель Лаокоон.

Траво, не тримай, не трави мене, не трощи,
Не прошивай навиліт м'язи мої й хрящі,
Не кидай в гарячку вдень і в мороз вночі,
Піт і роса — холодні мої хлющі.
Хай в саван мене загорнуть твої плющі,
Нехай мене відспівають твої хрущі.
Скоро повіють вітри, підуть осінні дощі,
Завершуючи наді мною свої останні плачі.

Але навесні, як розтануть усі сніги,
В ті самі поля — чорні, мов після пожеж,
Я повернуся, повний життя й снаги.
Я і трава — відтепер це одне і те ж.
Хтось пройде по мені, хтось ляже в мої луги:
Чуєш мене, ти теж колись проростеш!
Коли упадеш у мене, віддавши усі борги,
І почуєш, як тихо росте трава — через тебе теж.

Буратіно

Мені некомфортно тут, душно, тісно,
Репається кора, випадає стружка.
Суглоби скриплять, як іржаві дверні завіси.
Голова, ніби бочка, злетіла остання дужка.

Я виріс із цього черепа, чи не можна
На кілька розмірів більшого, тату Карле?
Думки мої скаламучені, чи не кожну
Доводиться переціджувати через марлю.

Можна б і жити, якби не оті карабаси,
Не ті дуремари, базіліо і аліси.
Життя — то театр, потратиш немало часу,
Аж поки із залу виб'єшся за куліси.

Життя — то болото. Не кожному стане сили
Дістати з самого дна заповітний ключик.
П'єро — у психушці, Мальвіна — торгує тілом,
Артемон — поліцейський прихвостень і лазутчик.

Життя — то не казка. То ігри на виживання.
У них не буває ні правил, ні хепіендів.
Ми — просто ляльки, наші голови — дерев'яні,
Хоча дерев'яноголовість сьогодні в тренді...

Наліплять на тебе лейби і етикетки,
З часом і сам повіриш, що ти — поліно.
Із мене тесали слухняну маріонетку,
А вийшло якесь безсовісне буратіно!

Шапіто

Так, світ — театр,
Де всі чоловіки й жінки — актори…
Вільям Шекспір, «Як вам це сподобається»

Шекспіре, Вільяме, скажи, чи, може, ти занизив мірки,
Чи й справді за твоїх часів світили яскравіше зорі?
Ти величав театром світ, який заледве вартий цирку.
І вже пробач, та люди в нім — це клоуни, а не актори.

Театр — це слава й висота, актор — носій живого духу!
Катарсис, сльози, почуття, блаженство світлого фіналу…
А цирк є цирк… Йому аби підсісти на ледачі вуха,
Він глядачів збирає там, де люблять сміх і карнавали.

Часи вже, Вільяме, не ті… Ото, самі бродячі трупи…
І рампи вже давним-давно переробили на арени.
І драматурги — трунарі, і глядачі — ходячі трупи.
Від гамлетів і королів лишились тільки гобелени…

Наполеони

Манія величі — це хвороба.
Комплекс меншовартості — теж хвороба.
Тільки ще гірша.
Ліна Костенко,
«Записки українського самашедшого»

Іноді мені здається — від цього ґвалту,
Від цього крику, від цього дзвону
Я скоро стану Наполеоном,
А Ельбою буде біла палата.

І я буду писати, опершись на ґрати,
«Записки...», бо другий том вже на часі...
На всі запитання корчитиму гримаси —
Слова вже давно тут гроша не варті…

А може, якоїсь прекрасної днини —
Рвану на Париж! Де наша не пропадала?
Хай тоді начуваються генерали,
Мене вже тоді гарматами не зупиниш!

І вдарять громи і дзвони на Нотр-Дамі,
На вулиці вийдуть такі ж, як і я, бонапарти,
Бастиліє, ти побачиш, чого ми варті
Коли захвилюються натовпами майдани!

А поки — в палаті... Приймаю нові закони,
Складаю нові укази, опершись на ґрати.
Нас нікому не зрозуміти. Нас нікому не подолати…
Ми навіть коли «самашедші», то — наполеони!

Василь МАРТИНЮК

Народився 16 січня 1966 року в с. Карпилівка Сарненського району Рівненської області в селянській багатодітній родині Кирила та Ірини Мартинюків.

Закінчив Карпилівську середню школу, працював у місцевому колгоспі в будівельній бригаді, відслужив у армії.

Вищу освіту здобув на філологічному факультеті Волинського державного університету (тепер СНУ). Навчався в аспірантурі цього ж вишу. Кандидат філологічних наук.

Викладав українську мову та літературу в загальноосвітній школі. Нині працює в редакції журналу «Благовісник».

Друкував свої вірші на сторінках журналів і газет, у збірниках «Плід несу — дитячу святість», «Поезія віри», «Осоння віри», «На лузі Господньому», «Золота книжка», «Подяка Богу» та видав власну збірку поезій «Оновлення серця» (2004).

Життя струмує

Життя струмує, мов пісок крізь пальці...
Здається: повна жменя — й ось нема.
Здається: не жили сповна,
А вже — як старці.

А ми уже — як злидні. Бідно в нас
З хвилинами, годинами і днями.
І сумно нам, і гірко, що над нами
Так насміявся час.

А лиш недавно ми були багаті.
Хто винен, о, чия оце вина,
Що старість, навісна, страшна,
Розсілась в нашій хаті?

І стогне все... Її сумне ниття
Нам додає ще більше втоми й болю.
Втрачаємо в жалю останню волю
До пружного життя.

Як швидко й непомітно все минає!
Ще ждалося багато див,
Недоробив ще, ще недолюбив...
Хоч сил нема, та розум не вгаває.

Життя струмує, мов пісок крізь пальці...
Стискаю жменю: — Не втікайте, ні,
Мої хвилиноньки, годиноньки і дні —
Мої страждальці.

Я більше не шукатиму свого.
Так прудко не біжіть, благаю!
Я Господа пізнав і так бажаю
Прославити Його!

Секундоньки, зневаження публічне
Хай не розлучить нас в дорозі до мети!
Я хочу разом з вами протекти
В життя Христове вічне.

О Дух Святий!

О Дух Святий, палай в душі незгасно,
Аби життя не стліло в чорний дим,
Щоб іскри із вогню Твойого вчасно
Упали в душі рідним і чужим.

О Дух Святий, вогню гарячий втіхи,
Лиш в полум'ї Твоїм усього суть.
Впади ж на ті солом’янії стріхи,
Де страх, гординя й сумніви живуть.

Впади, спали усе, що непотрібне.
Впади, зігрій, що інеєм взялось,
Щоб, як Христос у день останній йтиме,
Жаліти й плакати не довелось.

О Дух Святий, палай в душі бурхливо,
Щоб підступу не мало жодне зло,
Щоб кожне слово полум’ям пашіло,
Щоб кожне діло жертвою було.

Аби на цім шляху життя земного
Ні хвилі надаремно не згубить,
Дай у любові полум’я Твойого,
Немов офіра Господу, згоріть!

Малий синок

Малий синок, побачивши вогонь,
Який обняв велику купу хмизу,
Закрив лице листочками долонь,
Схилив його розпачливо донизу
І голосно заплакав: «Ой, біда!
Це полум’я ось-ось дістане неба —
Воно згорить! А як без нього я?
Не кидай хмизу, таточку, не треба!

Як часто ми, батьки, жаркий вогонь образ
Розпалюємо у серцях відверто.
І кидали у нього вже не раз
Свою любов бездумно та уперто.
І так тремтять, бояться наші діти,
Що їхнє небо може в нім згоріти.

* * *

...Ти виткав мене в утробі матері...
Псалом 138:13

О Творче Всесвіту, Ти і дітей моїх
Зіткав у лоні Жінки благодаттю
Й оберігаєш ангельською раттю
Для днів Своїх і вічних, й золотих.

Ти сина дав, неначе посланця,
Мені на втіху й на випробування,
Бо він перейме батькові бажання, —
Чи ж всі вони є гідними вінця?

Синочку мій, спасенним до лиця
Довіритися щиро Божій волі.
Віднайдеш в ній живих джерел доволі,
Вони ж течуть любов'ю без кінця.

Синочку мій, ти і Господній син.
Тебе Він всиновив ще на Голгофі,
Аби ти пробував в Його любові
І обминув стежки, що на загин.

О, як я жду, коли в твоїй руці
Святого Слова гострий меч побачу,
Що думку тне лукаву і ледачу,
Спроможну ввести в ад наприкінці;

Коли угледжу, що мій син — вже муж,
У всеозброєнні християнина,
І віри щит в руках мойого сина, —
Нехай стріляє стародавній вуж.

Всі стріли будуть падати до ніг,
А ти ітимеш в небеса сміливо.
Відступиться від тебе чорна сила,
Її Господь давно вже переміг.

Рости, мій сину, на святі діла,
Рости, бо в Богові спасіння маєш,
Щоб я почув, як радісно гукаєш:
— О Творче Всесвіту, Тобі моя хвала!

* * *

Так, Господи, — відаєш Ти, що кохаю Тебе!
Євангелія від Івана, 21:1

Ти знаєш, Господи, що я люблю Тебе.
Ти знаєш, Господи, що я Тебе кохаю.
Ти знаєш, як зневажив я себе
До невимовного болючого відчаю.

Щоб зрадити — й на думці не було.
Надіявсь у дворі Тебе дождатись.
«Невинний Він, відпустять все одно, —
Я думав, — разом будемо вертатись».

Не знаю, звідки впав на душу страх.
Невже із вуст зневажливих служниці?
Побачив вирок я в її очах
І зрозумів: це смерть – це не дрібниці.

Злякався я. Вона ж: «Ти був із Ним».
Злякався я, бо кожен на дворищі
На мене зиркав поглядом лихим, —
Й упала гідність на щаблі найнижчі.

«Не був я з Ним! Не знаю я, хто Він!
Бог свідок! Присягаюся! Це правда!»
Бо що ж сказати їм? Я тут один.
І півень заспівав, немов прорік: «Це зрада».

Сльозами все закрилося вгорі.
Розкраялась душа від болю розуміння.
О, ліпше б я помер у тім дворі,
Ніж мучитись від докорів сумління.

Та бачу я, що Ти мені простив.
Ти не лишив мене Себе і раю.
Ти знаєш, Господи, що я Тебе любив!
Ти знаєш, Господи, що і тепер кохаю…

Ведуть Ісуса до Пілата

Ведуть Ісуса до Пілата.
А в небі вже зоря досвітня.
Народ в очікуванні свята,
А на Христі журба всесвітня.

Пілат зустрів юрбу свавільну.
— Яка провина цього Мужа?
Лила неправду на Людину
Юрба, до істини байдужа.

— Ти чуєш скарги ці на Тебе.
Ти цар? Чого мовчиш? — питаю.
А Він дивився тихо в небо:
Він Цар, та неземного краю.

— Що означає це мовчання?
Я владу маю покарати.
А Він приймав усі страждання —
І слави бачив білі шати.

— Вини у Ньому не знаходжу,
Я відпущу Його вам, люди.
Народ відкинув милість Божу,
Народ волає: — Розіпнути!

Варавву відпусти, Варавву!
За кров заплатять наші діти!
Обрала заздрість путь криваву,
Щоб вічно плакати й боліти.

Прийняв Ісус Голгофські муки,
Зодяг вінок терновий болю.
Помер. Воскрес! І Божі руки
Тобі дарують славну долю!

* * *

...Ісус підійшов до них, ідучи по морю.
Євангелія від Матвія, 14:25

Ісус по морю йшов. Його шляхи прямі.
Йому ніщо не перетне дороги.
Стелились хвилі під Господні ноги,
Мов перські килими.

Петро, побачивши Месію зверху хвиль,
Й собі ступив на їхню ніжну спину,
Злякався й став тонути: «Боже, гину!
Не виберуся без Твоїх зусиль!

Не виберуся, Господи святий,
Зарадь моєму крику й страху!»
І витягнув Господь із хвилі бідолаху
І дух його утішив боязкий.

І ти, мій друже, тонеш в морі зла,
Гріхи за ноги тягнуть, мов каміння,
Тобі шепоче зболене сумління:
«Не випірнеш, бо сила замала».

Не випірнеш, аж доки не зведеш
Своїх очей і серця до Месії.
Він допоможе – станеш ти на хвилі
Тоді, лише тоді! Чого ти ждеш?

* * *

Мій Господи, Твій ангел сповістив
Мені Твоє народження щасливе.
І думав я: «Хіба воно можливе?» —
Вилазячи з думок, як з чагарів.

І так Дитя побачить захотів!..
Невір'я переміг в жахному герці.
І віднайшов Тебе в своєму серці —
І плакав радо, і благоговів.

Тоді Тобі приніс за радість неймовірну
Хвали палкої ладан й смирну —
Тобою ж я від смерті втік!

І хочу, щоб отримав Ти від мене
Ще й діл любові золото червлене
На доказ вдячності повік.

* * *

А для вас, хто Ймення Мого боїться,
зійде Сонце Правди...
Книга пророка Малахії, 4:2

О Сонце Правди, не барись, зійди,
Без тебе темна ніч біди,
Без тебе морок пихи та гордині,
Без тебе люди ходять, ніби злидні.
Хоч мають і здоров'я, і скарби,
Але серця в старих латках злоби.
Зійди, зійди, аби від зла не вмерли,
Їм подаруй ясні любові перла.
Зійди в цю темну і страшну годину,
Зі звіра справжню витвори людину.

Володимир САД

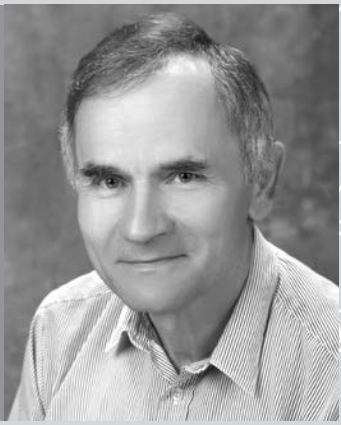

Народився 1 січня 1956 року в с. Великі Телковичі Володимирецького району Рівненської області. Закінчив Рівненське державне музичне училище, Рівненський біблійний інститут. Працював художником-оформлювачем у Володимирецькій художній майстерні.

Виконує служіння пастора в церкві «Світло життя» села Підгайці Луцького району Волинської області.

Вірші друкувалися в журналах «Євангельський голос», «Благовісник» та збірниках «Плід несу — дитячу святість», «Поезія віри», «Осоння віри», «Донбас-Волинь: в обіймах молитви». Автор двох збірок поезій: «Мого серця скрижаль» та «Літо моєї осені».

Твори Володимира покладено на музику, інсценізовано, вони входять до шкільної хрестоматії з основ християнської етики.

* * *

Знову чистий папір, знову ручка в руках,
І злітають думки, наче втомлений птах.

Чи то ми не такі, чи то час не такий?
Споришем заростають батьківські стежки.

Де та пісня стара, що нам крила дала?
Забувається подих і запах села...

Хай міняється час — не міняймося ми!
Скоро вічність до нас затріпоче крильми.

Зупинімось на мить, розпитаймо про шлях,
Він відкриється нам у святих молитвах.

Тим тернистим шляхом йшли батьки і діди.
Не згубім наших предків священні сліди.

* * *

Ми живемо між вчора і завтра.
Між минулим живемо й грядущим.
Ще горить у душі нашій ватра,
Ми іще на цім світі сущі.

Хоч усі ми із крові і плоті,
Та душа живе висотою.
Підіймаймося у польоті
Над буденною суєтою.

Ідучи за безликим світом,
Не дозвольмо собі згасання.
І піднесені будемо вітром
Незникаючого кохання.

І в життя тоді прийде диво,
Душу й тіло воно зціляє.
Утече все буденне й сиве.
Хто пройшов через це, той знає.

* * *

Літо благодатне,
Синь небес прозора,
Запах косовиці
І духмяність жнив.
Сонячні цілунки
І лугів узори,
І лелечий клекіт
Над спокоєм нив.

Літо благодатне
Сипле сонця зливу
І пташиним співом
Будить синю рань.
І думки вертають
В молодість щасливу,
У мрійливі роки
Зоряних дерзань.

Ходить тепле літо
По полях босоніж,
В шовковистих травах
Сяде відпочить.
Вже крадеться вечір,
Очі в літа сонні...
Лиш в лугах принишклих
Коник десь сюрчить.

* * *

Іще не виросли сини,
А вже недовго до смеркання.
І неспокійні сняться сни,
І кожна ніч, немов остання.

Іще не виросли сини,
А світ — суцільне бездоріжжя.
Яку стезю знайдуть вони,
Коли душа і чиста, й ніжна?

Іще не виросли сини,
Я ще формую їхні крони.
Сини, як відгомін весни,
А я зимові чую дзвони.

Іще не виросли сини.
Ой не спішіть рости, орлята.
Хай прошумлять вам ясени
Про те, щоб крила пильнувати.

Моєї старості сини,
Ростіть, підносьтеся угору.
Я ту благословляю пору,
Коли й вам буде «восени».

* * *

Час жене нас вперед і нещадним бичем
Невідчепно штовхає у спину.
Зотліває душа, серце яро пече.
Камо грядеши,
людино?

Той, хто вказує ціль, ув олжі й без жалю
Наостанку нас візьме на кпини.
Я для тебе, душе, в Бога сили молю.
Камо грядеши,
людино?

Усевишній Господь із любові помер.
Божий страдник провів для нас межі.
По якій же стезі нам ступати тепер?
Камо грядеши?

Наша совість і честь хай не зраджують нас,
(Можна бути нагим і в одежі).
Запитаймо себе, запитаймо ще раз:
Гомо сапієнс, камо грядеши?

* * *

Дощу ні краплі, кругом посуха.
Старого Ноя ніхто не слухав.

А він, дивак, збудував ковчега,
Та до ковчега не стала черга.

Сім днів надії, сім днів чекання.
Стекли година і мить остання.

Усе навколо було в спокої,
І двері Бог зачинив за Ноєм.

Ми — Божі діти, Його творіння.
Не легковажмо душі спасінням.

Бо буде наша у тім вина...
Збудуймо кожен хоча б човна.

* * *

А дощ іде, захекавшись, зі мною.
— Привіт, старий. Куди і звідки йдеш?
Ти прапрадощ від прапрабатька Ноя?
Предтеча райдуги? Ти пеленою
Кудись бредеш, не відаючи меж.

А дощ іде. І вже позаду літо,
В саду жовтіє скошене стебло.
Дощами стежку до тебе розмито,
І юності вже більше не зустріти,
Її птахи забрали на крило.

А дощ іде. Утомлений ходою,
І я іду до літа через сад.
Неначе йду ходою молодою,
Розквітлою, пречистою весною,
Хоч знаю: вороття нема назад.

* * *

Для одних багатство — міра гідності,
Для когось достатки — міражі.
Всі живемо за межею бідності,
Лиш по різні сторони межі.

* * *

Земля просякла до основ гріхами,
Нам би спинитись, але ми іде́мо.
Ведуть уперто бездуховні хами
Все далі, далі, далі від Едему.

Помилуй, Господи, Своє творіння,
Бо йде душа утомлена за ґрати.
Був час — і розкидали ми каміння...
Чи буде час, щоби його збирати?

Чи, може, час сміятися нам, люди,
Коли руйнуються душі основи
І щем порожній розтинає груди...
Напевно, час нам плакати, панове.

* * *

А душа за ґратами вмирала,
Мов рабиня, побивалась гірко.
Та для неї ангельські хорали
Забриніли... Посміхнулась зірка.

Та зоря — омріяне світання,
Промінь із пітьми пророчив ве́сну!
Відступала рабства ніч остання,
Душу зігріваючи воскреслу.

І вона вже бачила осоння,
Хоч до дня було іще далеко.
Стиснула промінчик у долонях,
Скинула ярмо — і стало легко.

І на те осяяння незгасне
Полетіла, вірячи у диво,
Що віднині доля буде щасна
І любов та буде незрадлива.

А зоря світила і не гасла,
Вказуючи людям шлях до мрії.
Пахло сіном у благеньких яслах,
Бавилась із первістком Марія.

* * *

Відкричали, охрипши: «Варавву!»
«Розіпни!» — шаленіло стократ.
Ще попереду драма кривава.
Миє руки Пілат...

Суд верховний святої Юдеї
Чорний плащ приміряє, мов кат,
А з душею, що буде з душею?
Миє руки Пілат...

Все навколо холодне й вороже,
Зі світанком не прийде добро.
«Як душа моя томиться, Боже!»
Гріє руки Петро...

Всі розбіглись апостоли-браття.
Вже зоря калинова, мов кров.
«Як приємне тепло від багаття!»
Гріє руки Петро...

Пресвятий, непорочний... проклятий,
Почорнілий від болю й погроз,
Щоби буть на хресті розіп’ятим,
Свої руки кладе Христос.

* * *

Я до Бога іти не мушу,
Той, хто мусить, той не дійде.
Силоміць не очистим душу,
В ній не зблисне ніщо святе.

Йти з бажанням, як до Любові,
Як назустріч теплу й добру,
Як на промені світанкові,
Як стрічати ясну зорю.

Я жаданої тої стрічі
Так хотів, як земля дощу,
Щоб Любові глянуть у вічі
І почути батьківське: «Прощу!»

Хай із віри зростають крила,
Щоб летіти в цвітіння весни.
Щоб душа лиш не звечоріла
І світанки були ясні.

Я до Бога іти не мушу,
Силоміць не освятиш душу...

Любов ОМЕЛЬЧУК

Народилася 8 січня 1951 року в селі Криничне Маневицького району Волинської області у християнській родині. Закінчила Харківський фінансово-економічний інститут, працює бухгалтером.

Нелицемірна віра батьків відобразилася в серці доньки з раннього дитинства, а поклик до віршування вилився в животворний потік слави і хвали Творцю. Любов до Бога, Його Слова стали основною темою її творів. Біблійні персонажі, оспівані поетесою, яскравим прикладом залишаються в пам’яті читача.

У 2009 році вийшла збірка поезій Любові Омельчук «Краплини з джерела».

Віра

Глибока віра змінює життя,
Вселяє силу, впевненість, надію,
Вона — вода цілюща для пиття
З джерел, які ніколи не міліють.

Вона приносить в душу Божий мир,
Любов, терпіння, милосердя, спокій,
І та душа у непроглядній тьмі
Засяє, ніби зірочка висока.

Потоки світла, ласки, доброти
Поллються з неї чистою рікою,
І буде радістю вона цвісти,
Полине в небо піснею дзвінкою.

Глибока віра підкріпляє дух
В усіх складних моментах сьогодення.
Душа, що вірі свій відкрила слух,
Черпає з Божих рук благословення.

Весна

В сапфіровім небі
Великі перлини,
Під радісний щебіт
Сміється калина.

А вітер колише
Волосся вербиці,
Ряди білих вишень —
Немов випускниці.

Листочки каштанам
Секрети шепочуть,
Красою тюльпани
Дивують охоче.

Березові віти
У димці зеленій…
Хтось фарбами квіти
Малює натхненно.

Освітлена днина
Засяяла в краї,
Моя Україна
Весну зустрічає.

Ми, Боже, з Тобою
Знайдем нові сили,
Ти разом з весною
Яви до нас милість.

«Вкусила» мене мурашка

«Вкусила» мене мурашка,
Мізерна така, маленька,
І зовсім мені не важко
Струсити її швиденько.

І як же вона посміла
Мене зачепить, на горе?
Я маю і право, й силу
Розтерти її на порох.

Чи здатна земна людина
Творцеві завдати болю?
Чи тішиться батько сином,
Коли той порушить волю?

Чи радий, коли нащадок
Злорічить словами, ділом?
Для батька нема відради,
Страждають душа і тіло.

Так само Творець Небесний
Печалиться блудним сином,
Що дар відштовхнув чудесний,
У світі гріховнім гине.

Господь має силу й право
Відкинути, мов мураху,
Та Він в доброті, ласкаво
Чекає його край шляху.

Хоч біль відчуває, смуток,
Невірних синів благає:
«Верніться життя набути
У вічних оселях раю».

Різдво святе

В обличчя сніг
Густий мете,
Прийшло до всіх
Різдво святе.

І кожен рік
Подія ця,
Мов блиск зорі,
В людських серцях.

У небі — хор,
В хліві — Дитя,
Звучить мажор,
Вістить життя.

Царю царів
Хвала в полях,
З Його дарів —
Спасіння шлях.

У степ вода —
Його прихід,
В Нім благодать
Одержав світ.

Хоч сніг іде,
Мороз тріщить,
В серцях людей —
Щаслива мить.

Чудова сталася подія

Чудова сталася подія —
Христос воістину воскрес!
І нам засяяла з небес
Повік негаснуча надія.

Христос приніс Себе у жертву,
За грішних нас пішов на хрест,
Він смерті виразив протест —
Устав у величі із мертвих.

Зазнав жорстокого знущання,
Принижень, болю, катувань,
Та Бог Свої творив дива
На третій день у гробі зрання.

Блискуче оживив Він Сина,
Зі смертних вирвавши оков,
Прощення, милість і любов
Явив для грішної людини.

І благодаттю нас, спасенних,
Що через віру дана в дар,
Посадить наш небесний Цар
В місцях святих благословенних.

Спаситель наш — могутня скеля,
Безпечне славне укриття,
Дарує вічне нам життя
В небесних сонячних оселях.

Тобі, Спасителю живому,
Творцю небачених чудес,
Хто жив для нас, помер й воскрес,
Хвала і честь, Тобі одному!

Прийшла осінь

О Господи! Осінь в моєму житті
З негодою, з теплими днями,
В пейзажах з'явились мазки золоті,
Душа збагатилась знаннями.

Назустріч зимі по стежині іду,
Навкруг хризантем оксамити…
Я знаю, що Ти у моєму саду
Шукатимеш плід соковитий.

Бо осінь на землю несе врожаї
Дарів, на смаки неповторних,
Вони в розмаїтті чудовім своїм
Примножують сил животворних.

Чи зможеш Ти з радістю, Боже, знайти
Плід Духа Святого, плід віри:
Діла милосердя, діла доброти,
Любові, терпіння та миру?

Чи вірність завітам Твоїм зберегла,
Чи світлом була в цьому світі?
Ти знаєш усе. Тобі честь і хвала,
Бо всі мої вади покриті.

Поніс мої немочі, слабкості Ти,
Надію дав замість відчаю,
За мене життям на хресті заплатив,
Тому я Тебе величаю.

Долина плачу

Ті, що долиною Плачу переходять, чинять її
джерелом, — і дощ ранній дає благословення!
Псалом 83:7

Україна ввійшла у долину Плачу.
Вона сповнена горем до краю,
Материнські тут сльози рікою течуть,
Вдови й сироти гірко ридають.

Сміх веселий з долини скорботної зник —
Смерть у жерлах «тюльпанів» та «градів»,
Дорогі, ненаглядні батьки і сини
Полягли від ворожих снарядів.

«Старший брат» пересунути хоче межу,
Бо своєї землі йому мало,
Та проклятий той Богом, хто власність чужу
Захопити бажає зухвало.

У душі українців надія горить,
Що Господь — всемогутній донині,
Що в долині Плачу допомога згори
Незабаром прийде Україні.

Отче наш милостивий! Почуй, не пройди
Повз молитву сердечну і щиру:
Хай вже більше не гине наш цвіт молодий,
Дай землі нашій злагоди й миру.

Сльози болю Ти витри з очей матерів,
Полікуй їхні рани глибокі,
Україну звільни від лихих ворогів
І пролий благодатні потоки.

Ми схиляємось серцем в години тяжкі
Перед троном Твоїм величавим,
Бо Твоє, Боже, царство — навіки-віків,
Твоя, Господи, сила і слава.

Прости, мій Господи…

Прости, мій Господи, що мало
Молитви лине з моїх вуст
За край, в якому я зростала,
За край, в якому я живу.

Прости, що мало я просила
За свій народ, за тих людей,
Яких в дорозі я зустріла,
За покоління молоде.

Нема в хворобах дефіциту,
А я забула за батьків,
Які лишають своїх діток,
В пияцтві гинуть залюбки.

Навколо стільки зла й страждання,
Облич зажурених, сумних…
Доклала мало я старання,
Аби молитися за них.

Я визнаю свою провину,
Ти ж дай мені в молитві сил.
Мою прекрасну Україну
Прости, помилуй і спаси.

Сонячний зайчик

Сонячний зайчик стрибнув на латаття,
Враз засміялось воно на ввесь луг
Весело, дзвінко. Вітало з завзяттям
Кожну рослинку велику й малу.

Полум’я жовте — в траві соковитій,
В сяючих світлих краплинах роси…
Боже, чи є десь країна на світі,
Краща від рідної диво-краси?

Сонце нас гріє, дощі не минають,
Є у нас хліб і достатньо води.
Боже, за це Тобі вдячні без краю,
Просим — прости й захисти від біди.

Серед боліт і лісів України
Трудиться мирно Волинська земля.
Ти нашу вільну велику родину
Сам бережи, Боже, й благословляй.

ВІРШІ ДЛЯ ДІТЕЙ

Ольга МІЦЕВСЬКА

Народилася у 1978 році в прикордонному містечку Устилузі, що на Волині. Навчалася у Володимир-Волинському педагогічному училищі та педагогічному факультеті Волинського державного університету (тепер СНУ ім. Лесі Українки).

Працює в редакції християнського журналу «Благовісник».

Заміжня, виховує чотирьох дітей.

Твори друкувалися у різних християнських виданнях, а також колективних поетичних збірниках, зокрема «Поезія віри» та «Осоння віри».

Переможець Першого всеукраїнського конкурсу-фестивалю Якова Бузинного в номінації «Поезія для дітей» (2015 р.) та Другого — в номінації «Поезія для дорослих» (2016 р.).

Ранкове

Прокинулась нічка і хутко
Знімає зірчасту піжаму.
Так хочеться їй ще заснути
Між хмароньками-подушками.
Поніжитися, подрімати…
Та знову не спиться світанку.
І він вже почав прасувати
Барвистого дня вишиванку.

Горобчикова пісня

На дереві біля вікна
Горобчик веселивсь.
Виводив зрання й допізна
Простенький свій мотив.

— Цінь-цінь-цвірінь, — аж до висот
Злітає пісня ця.
І дослухається Господь
До співу горобця.

Непосидючий наш синок,
Немовби горобець,
Але в усіх його «стриб-скок»
З ним завжди Бог-Отець.

Промінець

Пустотливий промінець,
Золотий веселунець
Зирк у дзеркальце — й кричить:
«Зайчик сонячний! Ловіть!»

Цей промінчик осяйний —
Сонечка синок малий.
Непосида хоч — однак
Світить він неабияк.

Ти — для світу промінець,
Юний Божий посланець.
Тож даруй завжди і всюди
Дивне Боже світло людям.

Діанчина радість

Дощик стукає в віконце,
Задрімало в хмарці сонце...
Й попри непогоду зранку
В дитсадок спішить Діанка.

Плаче хмарка — ллються сльози,
Засмутились перехожі
Й мамі дощик сум навіяв,
А Діаночка радіє.

Каже: «Як же не радіти?
П'ють водичку трави, квіти…
А у мене є обнова —
Парасолька кольорова».

І Господь Всевишній в небі
Тішиться, коли у тебе
В дні сльотливі чи в погожі
В серці радість переможе.

Божа подоба

— Кажуть, схожий я на татка,—
Хвалиться мале хлоп'ятко. —
Ніс і брови, і хода —
Я увесь на нього вдавсь.
Тільки очі, й сам не втямлю,
Сині-сині, як у мами.
А в небесній вишині,
Як казав татусь мені,

Другий Батько є у мене,
Він створив лани зелені,
Сонце, місяць, небо, зорі,
Квіти, птахів, ліс і гори.
Любить Бог Своє творіння,
Дощик шле, ясним промінням
Землю щедро зігріває —
Милість Господа безкрая.
Я на Нього бути схожим
Хочу — я ж подоба Божа!

Розмова з хмаркою

До доні посміхнулася хмаринка:
«Скажи, ти моя тезка, ти Маринка?»

«Ні, — виглядає донечка із хати, —
Олесею назвали мама з татом».

«Чому ж в мої ти заглядаєш очі?
Чому до мене дотягнутись хочеш?» —

«Тому, що десь у висоті захмарній
Ісус готує нам оселі гарні.

Тому, що ти, хмаринко, — частка неба,
А в небо нам завжди дивитись треба!»

Хмаринка раптом опустилась нижче,
Щоб до Олесі придивитись ближче.

І краплі дощику — рясний дарунок хмарки —
Проникли вмить у землю, в кожну шпарку.

Веселкою всміхнулось небо світу,
Йому у відповідь кивнули квіти.

…І ти частіше позирай на небо,
Хмаринка ця всміхнеться ще й до тебе.

Хмарки і каша

— Сьогодні знову каша,
Та я її не з’їм! —
Надулась доня наша
Й буркоче, наче грім.

А в мить ту за віконцем
Хмаринка пропливла.
І, підморгнувши доньці,
Надулась, як могла.

Враз сонечко сховалось,
Заплакав небосхил…
А доня кашу стала
Ковтати, що є сил.

— Я грому, — тихо каже, —
Більш не впущу в наш дім.
Хмарки ж, як манна каша,
Ось дотягнусь — і з’їм!

Вікусині страхи

Нічка сонечко ковтнула
Чорним ротом хмари,
Розтягнулися довкола
Тіні, як примари.

Стиснув міцно страх Вікусю
У свої лещата.
Знов кричить мала: «Боюся!
Де ви, мамо, тату?!

Ось погляньте: з-попід ліжка
У моїй кімнаті
Виповзають змії нишком,
Як тут можна спати?»

Татова рука надійна
Вмить весь страх розвіє:
— Придивись — це ж лише тіні,
Де тут взятись зміям?

Ти забула, що за нами
Наш Господь пильнує?
Клич Його, як тата й маму, —
Він тебе почує.

…Руки-тіні простягнула
Нічка до Вікусі.
— Не боюсь! — мала всміхнулась. —
Я тепер з Ісусом!

Колискова

Спи, дитинко, у вечірній тиші
Ангел сон твій осіня крилом.
Он хмаринка сонечко колише,
Квітка задрімала під вікном.

Пташка вже співає колискову
Для своїх пташаток-діточок,
Дядько-місяць на хмарки шовкові
Розсипає сотні зірочок.

Завтра день новий настане знову,
В нім чекають нас нові дива…
Спи, дитинко… Й під святим покровом
Господа завжди перебувай.

В тиші я схиляюсь на коліна,
Лине в небеса мольба моя.
Перед Господом в благоговінні
Ніжно шепочу твоє ім’я.

Над колискою

Вкрию ніжно твій сон
Пелюстками долонь.
В люлі-люлі вплету —
Мрію дивну й святу.

Люлі-лі, люлі-лі...
Хай минають жалі —
Люлі-лю, люлі-лю —
Ніжну душу твою.

Над тобою покров
Витчу із молитов —
Хай примари зі сну
Не тривожать весну.

Поцілунку теплом
Враз осяю чоло.
В колисанку свою
Всю любов переллю.

Люлі-лі, люлі-лі...
Хай минають жалі —
Люлі-лю, люлі-лю —
Ніжну душу твою.

ПРОЗА

Наталія ДОБЖАНСЬКА-НАЙТ

Народилася 1972 року в м. Луцьку.

Навчалася на факультеті іноземної філології Волинського державного університету імені Лесі Українки.

Кандидат філологічних наук, викладач англійської мови в Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки.

Має дорослу доньку.

Окрім літературної творчості, захоплюється виготовленням авторської ляльки.

Друкувалася в часописах «Обрії», «Нова проза», «Позапростір», «Золота пектораль», «Сонячне гроно», на мистецькому порталі «Захід—Схід» (zahid-shid.net), на сайті «Православіє в Україні» (Літературний конкурс «Православна моя Україна—2008»: arhiv.orthodoxy.org.ua).

У 2007 році, у результаті перемоги у Міжнародному літературному конкурсі «Гранослов—2006», вийшла друком книга «Хроніки пустелі».

Має близько 100 різножанрових прозових речей, переважно малої прози. Перекладає з української на англійську нові сакральні твори.

Носій

…Він не любив життя. Його життя було цілковито нуднувато-сірим. Нудьга оточувала його з усіх боків: і на роботі, і вдома. Щодня його чекало одне і те ж: робота — дім, робота — дім. На роботі він щодня робив одне і те ж, рахуючи нескінченні цифри і час від часу буркочучи на шефа. Вдома його чекали щоденні лайки та сварки з дружиною, хто та що буде робити по господарству: кожен відвойовував свою територію для відпочинку. Та і відпочинок теж був сірим і одноманітним: кольоровий ящик з його нескінченним рекламним замилюванням очей найсучаснішими супермийними засобами та всілякими мильними операми; і навіть калюжі чорнильної крові нескінченних жертв маніяків бойовиків настільки надокучили, що теж утратили свій колір і стали сірими, як його життя.

Що там казати, коли навіть щоденна їжа приїлася йому, а до іншої він не звик, — і тому все було йому несмачним.

Він відчував: якщо й далі так буде, то ця сірість от-от затягне його з головою, як трясовина…

І тому одного дня він вирішив покинути це життя. Уперше за багато років відмовився від їжі, на що дружина прореагувала переляком: невже смертельно заслаб?

Тоді він, заперечивши все та гримнувши дверима посірілій від гніву дружині, пішов з дому, не взявши ні валізи, ні торби, ні навіть канапок. І знову ж таки пішов не на сіру ненависну роботу: йому було тепер байдуже, що скажуть там і хто лічитиме нескінченні цифри. Він сів у перший-ліпший автобус і поїхав навмання аж у самий кінець, за місто. Водій насторожено оглядався на єдиного пасажира і з полегкістю зітхнув, коли той вийшов.

Він вийшов у зелене поле, поросле давно не кошеною травою, де навіть не паслася худоба — бо її просто не було на тій покинутій фермі.

Він ліг просто неба, навіть не підстеливши нічого, і став лічити хмари у високості. Їм-то не треба нікуди спішити. І життя у них розмірене… невже теж сіре? І, тихо отак міркуючи, заснув, як бомж, — або як дитина…

І тоді приїхала міліція, яку викликав підозрюючий недобре водій автобуса; і забрали його, як бродягу, у каталажку…

А він усе спав…

А тоді міліціонери нарешті знайшли в його кишені документи, і, щоб загладити непорозуміння, відвезли його додому.

А він усе спав…

І от, чи ранок був, чи то вечір — він нарешті прокинувся (а може, так йому тільки здалося — бо й такі бувають сни). У хаті було порожньо: напевне, дружина пішла на роботу. І він, побачивши той самий старий осоруж-

ний сірий дім, узявся з відчаю за голову… і не зміг навіть віддатися цьому горю та журбі, бо тут настирливо задзвонив телефон. Та він усе так само надривно горював; проте й упертий телефон не здавався й усе дзвонив. Тоді він відключив телефон і спробував заснути знову. Але не міг…

І от крізь прочинену кватирку увірвався вітер, і раптом заворушилися фіранки, і за ними яскраво засяяло сонце — чи що це було, і він почув попереду… Ні — позаду… А може, збоку — незнайомий голос, який чомусь назвав його на ім'я.

Він хотів відгукнутися на голос, проте з обережності оглянувся на всі боки, щоб побачити, кому належить цей голос. І сонце за фіранками ще яскравіше засвітило, і вітер ворушив ними — чи що це було?.. І він хотів підійти і зачинити вікно, і поправити фіранки, і подивитись на незнайомця — якщо він там міг бути, за вікном шостого поверху… але не зміг, не знайшовши сили подолати невідоме йому почуття — страху і приязні, якщо така комбінація взагалі існує. І тоді голос гукнув його знову.

— Гей, хто там є? — обізвався нетерпляче і роздратовано, проте з острахом.

— Той, хто є… — відлунило йому…

— Гей, вийди, покажись! — зібравши всю свою браваду, гукнув він.

— Підійди, подивись…

— Не можу… — він відчув, що ноги стають неначе ватяні…

— Я знаю, що не можеш, — посміхнувся незнайомець, якого він не бачив — проте відчував, що той посміхнувся. — Зови мене Великий Невідомий — якщо тобі це до вподоби…

— Чудна твоя мова… — здивувався він. — Та я чомусь тобі довіряю…

І йому полегшила стан думка, що це все йому таки сниться. Але все ж продовжував розмову, цього разу тільки в думці.

— Чого ти прийшов? — запитав він Великого Невідомого.

— Я приніс тобі фарби.

— Я що — дитина чи художник? — буркнув.

— І те й інше. Як усі.

— То де ж твої фарби? — перевів тему, як йому здавалося, з безнадійної.

— Ти їх зараз не побачиш.

— То навіщо ця вся мова? — Нетерпіння давалося взнаки.

— А хочеш бути носієм радості?

Йому раптом згадався його перший похід на балет, і рухи артистів на сцені, що підстрибували, наче невагомі… і він удома намагався так само легко ширяти, підстрибуючи, — але натупав, прикликавши цим сусідів знизу, вислухав їх і нотації батьків — і зрештою всівся на підлозі та заплакав від усвідомлення власного безсилля. Приблизно таке відчував він, облизуючи власне мокре обличчя і ковтаючи солоні сльози, поки мама втирала йому зарюмсаного носика…

Артисти несуть радість. Клоуни несуть радість. Касири несуть радість. І навіть продавці солодких булочок — вони теж несуть багатьом радість… О, він хотів би бути не просто носієм — а суперносієм радості…

— Отже, ти згоден, — пролунало у відповідь.

— І що я буду тепер робити?..

— О, не все зразу. Спершу ти пройдеш випробування.

Він був фізично здоровий, атлетичного складу, дужчий та витриваліший за багатьох — так він принаймні вважав. Та й інтелект мав — заздрили оточуючі. Хто не знав, яке в нього сіре життя…

— О, які там випробування! Це не проблема для мене!

— Отже, твоя згода дала запуск машини часу. І тепер на тебе чекають три ряди випробувань: легкі, сильні і такі, що дають нове життя або смерть… І якщо випливеш, то станеш носієм радості…

— А якщо ні? — злякався раптом він, усвідомивши всю серйозність.

— Тоді випробування продовжаться, і буде ще гірше, аж доки… може, якийсь носій радості втішить тебе… А захочеш ще щось мене спитати — шукай мене, я буду недалеко. Що потрібно — звертайся. Бувай, я не прощаюсь.

— О Великий Невідомий, де тебе знайти, де?

Голос усміхнувся.

— Не завжди буду для тебе невідомим.

Далі він нічого не пам’ятає.

Він прокинувся наступного дня. Чомусь цей сон — якщо це був сон — видався знаком перемін на краще; слухняна розумові пам’ять поступово стирала всі слова про випробування, і він із радістю зустрів новий день в очікуванні чуда.

Та чудо не настало. Натомість на роботі йому виписали догану за прогул; дружина влаштувала сцену, звинувачуючи його в легковажності.

Та цього було мало. Тепер неприємності — спочатку малі, а потім і великі — посипалися на нього неначе з рогу антидостатку. На роботі його почали постійно звинувачувати в неправильних обрахунках — навіть якщо помилявся не він, а його колега: чомусь начальник усе списував на нього після того злощасного випадку. Із дружиною ще гірше: вона заявила, що все життя на нього працювала, а тепер начебто хоче встановити свою справедливість, себто він повинен відтепер виконувати удвічі більше домашньої роботи. Мало того, далі ситуація ще погіршилась: до дружини почали дзвонити невідомі чоловіки, начебто у справах. Хвиля підозр нахлинула на нього. Він не знав цих людей, і не дуже довіряв дружині; і він знову й знову питав її про одне і те ж, і виснажував її своїми підозрами, своїми ревнощами, і влаштовував сцени, — а потім падав, хапаючись за серце, — так нестерпно воно в нього боліло…

Зрештою, вона пішла від нього. Він навіть не знав — куди: до іншого — а чи просто, аби якнайдалі від тих скандалів. На її роботі його не пускали до неї, її не викликали до нього… словом — він був у повній ізоляції…

Тепер він справді припускався багатьох помилок у розрахунках, бо думки його були розсіяні і блукали, неначе вівці без чабана, — і його по-справжньому звільнили з роботи, найнявши молодого та спритного.

Тепер йому нікуди було поспішати, ніхто від нього нічого не вимагав, нікому він нічого не був винен, і обов'язки по дому його не цікавили…

Квартира стала припадати пилом, посуд часто стояв немитий, а він цілісінькими днями дивився телевізор — бо йти йому було нікуди і робити нічого… Скоро й телевізор перегорів, і ремонтувати його не було за віщо…

От тепер йому став згадуватися той сон як оманлива обіцянка чогось доброго, і він став нарікати на Великого Невідомого за те, що той обманув його сподівання. Та тоді йому пригадалась обіцянка випробувань, і він вирішив, що треба поспішити забути про той сон і все, з ним пов'язане, — а може, це все омана і маячня; а може, це підсвідомість так відреагувала на той сон, щоб і справді, під виглядом випробувань, його оточили з усіх боків напасті? Ні-ні, той сон був неправдою, це брехня — от і все… Куди сон, туди ніч… ніч у його житті теж. Маячня та й годі. Все. Баста! Не буде він тепер таким марновірним, щоб на якісь непевні сни надію покладати. Він вирішив жити так, як йому сподобається. Як йому заманеться. Свобода!

Свобода його була згодом обмежена тим, що у квартирі за несплату відімкнули світло.

І тепер він був змушений від нудьги багато прогулюватись містом: однаково на таку роботу, як попередня, його у зношеному одязі не брали. І лише тепер він знайшов час поглянути на небо, на хмаринки, на дерева, на землю… Коли він глянув на землю, то побачив, скільки сміття валяється під ногами… і діти гралися коло того сміття — бо іншого їм не було запропоновано — ні гойдалок, ні клумб, ані майданчиків…

І йому стало шкода тих недоглянутих дітей, і того брудного містечка з численними звалищами, і тих неприкаяних мешканців, у кожного з яких було, напевне, сіре життя… І він ішов у свою темну квартиру, і від безділля думав про них, і про дітей, і про їхнє місто…

І наступного дня він пішов по місту, збираючи з-під ніг бляшані пивні кришечки — бо діти могли поранитись ними. Люди зглядались на нього, як на бомжа, — та сумнівалися в цьому: бо який зиск із нікому не потрібних пивних кришечок? Скоро їх назбиралось у нього так багато, що він став думати, як їх застосувати. Нічого не придумавши, він став просто тикати їх у сіру порожню землю, гострими кінцями донизу, бо так безпечніше. І невдовзі по всьому двору снувалися чудернацькі візерунки та фігури різних форм, складені з нікому не потрібних кришечок. І діти стрибали між

тими блискучими кольоровими доріжками, радіючи. І раділи хворі сусіди, споглядаючи з балконів те видиво. І прибігали до них з інших дворів діти й дорослі дивитися.

І якось підбігли до нього два хлопчики і одна дівчинка:

— Дядечку, а можна ми вам допомагати будемо?

— Можна, якщо батьки вам дозволять.

Батьки їм дозволили. І навіть обіцяли допомогти.

Тепер він збирав по місту розкидані пластикові пляшки. І знову думав, як їх застосувати. Скоро їх у нього назбиралася ціла квартира. Від безділля він став їх різати і зшивати, і невдовзі скріпив їх у невеличку стіночку, і прив'язав до двох гілляк, зламаних бурею, що валялись у дворі.

— Ура-а! Ворота! — закричали хлопчаки та гайнули грати у футбол.

Скоро з тих пляшок вийшла ще й хатка для малюків. Тепер на те диво збіглася вся околиця. Дехто крутив пальцем біля скроні: мовляв, безробітний, про себе краще потурбувався б. А інші раділи, бо їхні малюки вже не гралися на смітниках, а бігали навколо хатки. І от знайшлися люди, що пофарбували яскраво і хатку, і ворота. А допитливі журналісти сфотографували двір і написали в газеті статтю.

На цей поклик відгукнулися інші ентузіасти по всіх кінцях їхнього містечка. Вони запропонували кожен свої послуги: один майстрував гойдалки з викинутих кимось дощок, інший — купував фарбу й фарбував усе. Навіть бабусі поприносили насіння та розсаду зі своїх квітників, а чоловіки попривозили землю з лісу… І скоро в його маленькій квартирці завирувало життя…

Ними всерйоз зацікавилася преса, а тоді й влада, — і скоро в місті сформувалася потужна організація, і він її очолив. І так у нього знайшлися кошти на проживання, і він погасив борг за електроенергію.

До нього нарешті повернулася дружина, і теж згодилася їм допомогти. І вже не стояло питання домашніх обов'язків: такою дрібницею це тепер здавалося.

І скоро їхнє місто перетворилося на квітник, і у всіх дворах були гойдалки та пластикові хатки; по місту працювали безкоштовні гуртки; і ще багато чого придумали невтомні ентузіасти…

І тоді дружина запропонувала:

— А чому б нам не влаштувати свято для дітей усього міста?

І вони кинули клич, і багато відгукнулися. Жінки пекли пиріжки та млинці, щоб роздавати їх дітям, а дехто й просто борщу наварив. А дехто поробив барвистих ляльок із клаптиків; а дехто нашив одежину для діток з притулку, перешивши великі та немодні речі на маленькі гарні та модні; а дехто прийшов, щоб потішити всіх грою на музичних інструментах та співом… І свято було веселим та радісним.

І от у розпал свята йому раптом закололо в серці, і він пішов додому, і приліг спочити. І тут на нього напали журливі думки: «От, у всіх свято, а я не можу нічого робити…» І він, думаючи так, заснув.

Раптом заворушилися фіранки, і за ними засяяло сонце. Він стрепенувся:

— Великий Невідомий, це ти?

І голос усміхнувся…

— О, коли ж я буду носієм радості?..

— Ти давно став ним…

— А напасті?

— Сім напастей були з тобою. І сім напастей ти прогнав радістю, і став її носієм, не помічаючи цього. І сім напастей лишилися з тобою, але ти не сприйняв їх як напасті — і вони не були такими, втративши свою силу…

— Чудна твоя мова, о Великий Невідомий, — та я чомусь тобі вірю…

І він тихо позіхнув, повернувся на другий бік — до сонця, зітхнув, і так само тихо поринув увись, до Великого Невідомого, і перейшов межу сірого і барвистого життя…

— Згас як свічка,— скрушно хитали головами одні.

— Згорів, як смолоскип, — сказали ті, хто знав його дещо краще.

— Ні, він горить там, де передав вогонь, і горітиме ще у багатьох, кому він приніс радість. Він був справжнім носієм радості…

А його справу вже готувалися продовжити і поширити…

~

Віктор ГРЕБЕНЮК

Останній князь Волині

Іван Поліщук, червоноармієць, сидів у караульній кімнаті Іпатьєвського дому на Вознесенській гірці Єкатеринбурга та знічев'я гортав пожовклі журнали й книжки. Гортав і, не знаходячи нічого цікавого, жбурляв одне за одним у куток.

Та гортаючи одну — ще, може, й не читану — книжку, наткнувся на повний титул учорашнього царя-батюшки. Читав і посміювався з кумедної витіюватості вже старорежимних словес: «Божиею поспешествующей милостию Николай Вторый, император и самодержец Всероссийский, Московский, Киевский, Владимирский, Новгородский; царь Казанский, царь Астраханский, царь Польский, царь Сибирский, царь Херсонеса Таврического, царь Грузинский; государь Псковский и великий князь Смоленский, Литовский, Волынский…»

— Овва! Невже й Волинський?! — вигукнув червоноармієць.

Іван Поліщук був з-під Луцька. Він не раз бачив і портрети імператора з написами, і погруддя, а на стіні Чеснохресної церкви читав ще й пам'ятну табличку, що, бач, одвідав государ такий-то богомспасаємий град Луцьк і храм сей. Та чути його повного титулу ніколи не доводилось.

«От і звела доля, — подумав. — Волинянин, та ще й поручник лейб-гвардії Волинського його імператорської величності полку, охороняє, бач, "великого князя Волинського"».

Якогось разу поручник Поліщук бачив царя-батюшку мигцем на параді. Волинський полк тоді славився надзвичайною дисципліною і порядком, тож вони часто крокували на різних парадах. А торік через виступ волинців і почалась уся ця завірюха…[1]

Пора робити обхід. Поліщук встав, пройшовся поверхом, де утримується «громадянин Романов».

Тепер він його бачить часто, кожного разу, як заступає на чати. Зовсім нещасний, осунутий, ніякий… Була велич імперії, та не стало. Як оте опудало ведмедиці з ведмежатами, що стоїть на поверсі.

Бачить часто, але говорити — не говорив.

— Вы курите? Угощайтесь. — Ось і він. — Наверное, волынец, судя по выправке?

— Так точ!.. То есть, да. И с Волынского полка, и с Волынской губернии.

— Тогда это вам. Возьмите, возьмите, — щось вийняв з кишені й дав

1 Вважається, що саме з приєднання до петроградських страйкарів частини Волинського полку розпочалася Лютнева революція 1917 року. Були активні «волинці» й під час Жовтневого перевороту.

Поліщуку. — Было время, в литовскую бытность, едва ли не вся Южная Русь Волынью звалась...[1]

Почулись кроки біля вхідних дверей, Поліщук похапцем сховав подарунок і вийшов на ґанок. Це Юровський, комендант «будинку особливого призначення».

...Іван стояв у дверях, затягувався царською папіроскою й думав.

Звичайно, Ніколай нічого не відає. Звідки йому що відати: ні газет, ні одвідувачів. Хіба що якийсь хуліган, знаючи, кого утримують у домі Іпатьєва, підійде й вигукне довжелезного матюка, чи якийсь п'яндига прорипить бридку частушку про царицю й Распутіна. «Але за днів три-чотири нам тут каюк, оборонятись Єкатеринбургу нічим. Тож Ніколая ані білякам віддавати не можна, ані кудись іще перевозити не доводиться...»

— Tu sais un sage a dit : Aujourd'hui, nous changerons demain, nous ne changerons jamais hier. [2]

— Exact, mais avons — nous ce « demain »? [3]

Це пройшли зі своєї кімнати у вбиральню великі княжни, Ольга й Анастасія.

«Уже щебечуть, обжилися за два з лишком місяці», — подумав Іван. За інструкцією він мав би супроводжувати їх і до вбиральні. Деякі так і роблять, він — ні.

— Что ж не действуешь по инструкции? — почувся за спиною голос Юровського.

— Ne t'inquiète pas, le Seigneur décidera tout le mieux[4]. — Це верталися з туалету княжни.

— Зайдём в комнату, поговорить надо, — підштовхнув Юровський Поліщука. — Обстановка тебе понятная, надеюсь. Враг у нескольких верстах, есть постановление областного совета: бывшего царя, семью и прислугу расстрелять. Ты готов?

— Как — расстрелять? Ну, Николая — понятно. А этих женщин, девочек, этого больного паренька?

— Не готов, так не готов, — байдуже процідив Юровський, а провівши Поліщука довгим поглядом, тихо сказав до когось: — С хохла глаз не сводить. Никуда от нас не отпускать. И латышей тоже.

---

1 *...в литовскую бытность, едва ли не вся Южная Русь Волынью звалась...* — На західноєвропейських картах XIV–XVI ст. більша частина етнічної території русинів-українців іменувалася Волинню.

2 *Tu sais un sage a dit : Aujourd'hui, nous changerons demain, nous ne changerons jamais hier.* (франц.) — Знаєш, хтось розумний сказав: сьогодні — ми змінимо «завтра», «вчора» — ми не змінимо ніколи.

3 *Exact, mais avons — nous ce « demain »?* (франц.) — Авжеж, але чи маємо ми те «завтра»?

4 *Ne t'inquiète pas, le Seigneur décidera tout le mieux* (франц.) — Не переживай, Господь управить усе найкраще.

За кільканадцять хвилин — той же Юровський:

— Садись вон с ними на телегу, поедете осмотрите одно место.

Поїхали. Верст яких зо три за містом — зійшли. Що ж тут оглядати? Хащі якісь біля якогось закинутого рудника.

І раптом блиснула думка Поліщукові: це ж його привезли на місце розстрілу, розстрілу царя, й цариці, й тих дівчат — донедавна царівен, і хворого хлопчика, що був донедавна царевичем… І раптом блиснула цівка вогню поруч! — і Поліщук упав у вирву-нору старої рудні.

Коли надвечір вибрався звідти, поранене плече сильно боліло, та вже не кривавилось. Оглянув себе, вивернув кишені. В одній було трохи махорки, у другій — царський дарунок, що його похапцем сховав, так і не роздивившись.

То був медальйон, латунний, важкий, на міцному ланцюжкові. З одного боку емаллю — Поліщук знав — зображено Волинську Богородицю на фоні Луцького замку. «Божиею поспешествующей милостию великий князь Волынский» — було відкарбовано на звороті.

* * *

— Это он и есть? Разрешите в руках подержать?

— Ну… в общем-то… категорически запрещено, — зам'явся директор музею. — Но Вам, разумеется, можно. — Відмикнув стенд, вийняв медальйон.

— Солидная вещь, тяжелая. Красивая. — Хотів було приміряти, однак лише подумав, оддаючи назад: «Жаль, жаль. Не быть мне великим князем Волынским…»

Кухлик води живої

«Який би я був щасливий, якби хто дав мені зара' кубочка[1] води», — ледь ворушив думками, немов попеченими вустами, Гриць Одарчук. І вже насилу вголос:

— Чи немає кубочка води, друзі?

Його кинули до камери гестапо сьогодні в обід, потовченого, побитого, змордованого і геть спраглого. Хтось таки упізнав його в місиві ран і синців, хоч не знали, чи Гриць Одарчук — то псевдо чи справжнє ім'я. Інші в'язні посунулися, поклали побратима, та нічим більше зарадити не могли. У них був зранку буханець чорного як земля хліба з остюками, покраяного на вісім скибок, бо їх у камері восьмеро, і трохи води в глечику, та вони те все махом проковтнули й запили. Тож тільки головами покрутили: нема.

— А Господи милосердний…

Клац-клац — ключ у замку, р-р-рип — двері:

1 *Кубочок* (діал). — чашечка.

— Guten Tag, Partisanen, — тихенько хтось проказав звідтіля, переставив через поріг піввідра води й мерщій замкнув двері знов.

Хлопці кухля не мали, пили воду жменями, пригорщами чи припавши до глечика, тож котрийсь набрав тої несподіваної водиці собі в долоню й перш підніс до попечених уст Одарчука. Потому всі попили. Сиділи на долівці, лежали попідстінню, дивуючись такій нежданій ослабі свого тяжкого становища.

Далебі, становище геть кепське. Відколи потрапила їхня боївка в цю камеру, годі було надіятись на свободу: онде чути знов, як стріляють. У німчури все чітко, все строго, за розкладом: і на розстріли виходять із приміщень гестапо як з ружжа — за годину після обіду.

Наступного дня та послаба повторилася знов, і ще на другий день — знов. Усе так само тихенько:

— Guten Tag, Partisanen. — І піввідра води.

— Ага, — помітили в'язні, — він до нас тоді, як гинші — на розстріли. Певне, шоб не видно було. Потаємно.

А ще за день Одарчук більше прийшов до тями, й почувши знов оте «Guten Tag...», проказав:

— Упізнав я той голос, друзі. Недавно зловили ми тутка не вельми далеко їдного німчика, радового, сіно віз. «Banditen! Banditen!» — кричав на нас. Ми його роззброїли й хотіли забити, але ройовий каже: «Нашо нам його забивати, знімем лиш кітеля (бо німецького кітеля нам само тре' було), а його відпустимо. Але хай більш не говорить на українських повстанців "Banditen", тілько — "Partisanen". Ja? Verstehen?»[1]

Хлопці усміхнулися на Грицеву розповідь і ще до вечора не раз про ту пригоду згадували.

...А звечора і всю ніч то одного, то другого викликали на допити в катівню й волокли назад.

Найдовше знов Одарчука держали, а потім Орленка.

Коли врешті всі опинилися в камері, довго лежали, насилу притомні. Відтак хтось нахилився до тих двох, бо щось зовсім тихо лежали:

— Друже Грицю?..

— Живий я, живий, — насилу прошепотів Одарчук. — Крепко лиш пити хочеться...

Проте чуда цього разу не сталось: долунали знов постріли за вигоном, у кінці містечка, та двері камери не відчинились, як тими днями, й не почулося тихого й винуватого «Guten Tag...»

Тоді згадали, як було в катівні:

— Він же там бігав гестапівцям по воду. Як я зомлів, то на мене відро води шур-р-р — і знов допитувати.

— І зо мною теж.

— І зо мною...

---

1 *Ja? Verstehen?* (нім.) — Так? Зрозуміти?

— Падлюка. Німець є німець. Падлюка.

Та коли камеру огорнула ніч, і все навколо змовкло, тільки чиїсь постогнування чулись, двері все ж відмикнулися, відро все ж переставилось і тихенько почулось:

— Entschuldigen Sie...[1]

— А де ж твоє «Partisanen»?

— Подавився? — крикнули вслід, щойно так само миттю двері зачинились.

Проте схопилися, всі спражені, до рятівної вологи. Але в темряві, в тисняві хтось ненароком перевернув відро й вода потекла по долівці камери, перетворивши землю на болото.

— А, кат йому!..

— То тре' так давати, шоб мона було взяти!

Порозсідалися знов попід стінами, ждучи ранку. Бо ж на ранок мають їм принести щоденну хлібину (тепер, щоправда, покраяну не на вісім, а на десять скибочок), та щоденний глечик води.

Проте на світанку — а бий вас лиха година! — у відчинені двері не подали буханця і глека: викликали Орленка й Одарчука знов на допит.

А після обіду німці вже не йшли стріляти за вигін. Стояли на плацу вантажні автомобілі, й усім наказали виходити з камер і хутчій сідати. «На роботу в Німеччину», — почувся гомін.

Одна за одною, помалу, рушали машини плацом.

На виїзді, біля брами, стояли шибениці й висіли повішені. Двоє разом, а третій поруч.

«Die Banditen» — було написано на спільній табличці, почепленій на грудях Одарчука й Орленка.

«Der Spießgeselle von Banditen»[2] — можна було прочитати на грудях у третього.

Добриня Києвич

На цих змаганнях з легкої атлетики новостворене спортивне товариство (точніше навіть — братство) ТХД, цебто «Тіло — Храм Духа», було представлено якнайкраще. З кожного виду — хоч би по одному атлетові, і то чудово підготовленому, а на бігу з перепонами честь ТХД захищали аж двоє.

Григорій Галактіонович був хорошим тренером і добрим наставником, та між цими двома, схоже, Святий Дух ще не віяв. Хлопці ледь терпіли один одного.

Антон Макогін був приїжджим, і хоча в його містечку на Придніпров'ї говорили хто як і як-небудь, перебравшись до столиці, він принципово старався

---

1 *Entschuldigen Sie* (нім.) — Пробачте.

2 *Der Spießgeselle von Banditen* (нім.) — Пособник бандитів.

розмовляти «на чистій укра́їнській», часами навіть передаючи куті меду. Ще б пак, це ж наша столиця! Тож на запитання «А ты давно в Киеве?» придумав дотепну відповідь: «Та з часів князя Кия».

Стас Киянко був потомственим киянином. Він пишався і своїм прізвищем, і татом-мамою, дідусями-бабусями — родом, що жив тут іще з початку тридцятих, і квартирою з високими стелями на Гончарях-Кожум'яках, і вузом. Українською, звісно ж, ні словечка собі не дозволяв. А вже що перепадало від нього Антону! І за «го́род Задрыпанск», і за «шокання», і за «рагульскую фамилию».

Проте спортсменами обидва були великонадійними, їхні результати зовсім близькими, тож обидва представляли ТХД на цих змаганнях, ба й доріжки за жеребом судилися поруч.

— На старт! Увага!

Постріл! З усіх восьми доріжок ноги-пружини кинулися вперед!

Три тисячі метрів! Мах ніг, мах рук! Двадцять вісім бар'єрів: хоп! хоп! Сім ям із водою: гоп! гоп! І прапорці, сплески долонь, скандування!

Коло за колом, коло за колом!

— Попереду, виходячи на фінішну пряму, далеко відірвавшись од решти спортсменів, — представники ТХД Антон Макогін і Станіслав Киянко! — заволав у гучномовець якийсь коментатор.

— Антон! Антон! Антон!

— Стас, давай! Стас, давай!

Раптом Стас почув за два кроки від себе крик, оглянувся — Антон упав, підвернувши ногу.

Стас миттю підбіг («Держись за мене!»), допоміг Антону переступити останній бар'єр і той разом із побратимом докульгав останні метри. Бігуни першими разом стали на білу фінішну межу.

Трибуни вибухнули громом овацій, криками, речівками, димом фаєрів і співом гімну ТХД!

Хутко підбігли санітари з носилками, поклали Антона, Стас протиснувся слідом за ними і зник.

Журналісти обступили Григорія Галактіоновича, і рефері, й голову суддівської колегії, та навперебій щось запитували, тицяючи диктофони; ті ж лишень ошелешено крутили головами й розводили руками. Врешті комусь з язика злетіло: «Станіслава Киянка краще б назвати Добринею Києвичем», і кожен, підхопивши, усівся писати про нечувану подію на свій сайт.

А тим часом арбітри замкнулися засідати.

— Ось, читаємо, чорним по білому: «Будь-який спортсмен, що надає допомогу чи приймає допомогу в змагальній зоні під час змагань, отримує попередження від рефері про те, що в разі повторного порушення він буде дискваліфікований».

— Ну, по-перше, про яку це допомогу?.. По-друге, попередження йому ніхто зробити не встиг…

— А по-третє, тут діло лежить — у моральній площині.

Довго дебатували члени суддівської колегії, переглядали фотофініш, вдивлялись у відеозапис, сперечались над офіційним протоколом, щось перечитували, кудись дзвонили…

Урешті над трохи не порожнім стадіоном почулося: «Вважати забіг таким, що не відбувся. Справедливість вимагає повторення забігу, про що буде повідомлено додатково».

* * *

За день по тому:

— Ну що там, Галактіоновичу, як там Антон?

— Коли вже закриємо протокол, Григорій?

— Та от… — знітився тренер. — З ногою порядок… Але хлопці прислали мені СМС. Пишуть, що обидва ідуть добровольцями на фронт.

Висóти любові

Чоловік, зображений на муралі, на причілку старої п’ятнадцятиповерхівки нашого спального району, справді був дуже схожий на мене. Коли я з Орисею іноді проходжу тією вулицею, зупиняюсь і згадую Валєрку, що так захопився мною, аж вирішив увічнити мій образ у стінописі.

Ми жили з ним в одному гуртожитку, на одному поверсі, згодом і в одній кімнаті. Я — мініатюрист, а він — монументаліст, отож наші мистецькі амбіції не перетинались і давали змогу щиро дружити. Авжеж, якби ми обидва працювали чи вчилися на одній спеціалізації, теж могли би дружити, але в мистецьких колах то рідко переростає у нелицемірні почуття.

Отже, я малював свої мініатюри, брав участь у виставках, одержував і платні замовлення; Валєрка ж трудився на все більших площах — то розмалює якесь фойє, то фасад, а як почали входити в моду мурали, став розмальовувати висотні доми.

Він ходив на відкриття виставок із моїми «маленькими шедеврами», я — на відкриття його «грандіозних творінь», хвалили один одного. А бачивши їх іще в ескізах, то й сперечались, а по тому щось і підправляли, а то й жбурляли ескізи в корзину.

Ходили ми на всілякі вернісажі самі: ні в мене, ні у Валєрки не було дівчат. Ну щодо мене — то ще не знайшов «тієї єдиної»: мені вже на той час обридли екстравагантні дівулі з місцевої богеми, юнки ж поза цим колом (мабуть, хороші, навіть побожні) здавалися простушками. А щодо Валєрки…

Якось, гортаючи ескізи стінопису на Валєрковому столі, мене прикро вразило зображення… двох чоловіків, які цілуються. Ні, не двох священиків чи монахів, серед яких є такий звичай — «братнього поцілунку», а звичайних мужиків.

Валєрка саме зайшов і намагався пояснити, що це, мовляв, світовий тренд, модне віяння, та й узагалі — що тут кримінального?.. Митці — народ розкований. І потім — глянь на Європу, глянь на Америку. Хіба ми не туди йдемо? І, врешті-решт, «у коханні збочень не буває». Та ще чимало іншого про «висоти любові, яка не потребує пологового будинку».

Тоді я вирішив не пояснювати йому словами: слова вже не раз він, певно, чув та читав. Я вирішив переконати його своїм хистом, і кілька тижнів, одклавши вбік усі замовлення та навіть дипломну, зірвавши участь у двох імпрезах, малював для Валєрки мініатюру, квадрифолій. Не показуючи ескізів.

Скажу поправді, то була найкраща моя робота. На площі, трохи більшій за звичайний натільний медальйон, зобразив Лота, позад же нього — полум'я Содома. Квадрифолій я й поніс освятив.

А коли надійшов день народження друга, привітав і надів йому на шию цей подарунок. Валєрка ж раптом затрясся, по худому витонченому лиці полилися сльози і він... зізнався мені в коханні.

Відтоді я не бачив сокімнатника. Він вибрався з гуртожитку, покинув навчання і, як казали, працював цілими днями десь у другому кінці мегаполіса над величезним муралом.

Потім хтось із одногрупників, проїжджаючи повз той будинок, глянув мигцем на ту незакінчену роботу і сказав, що на стіні Валєрка зображає — мене. Але я не поїхав, я вже був повністю захоплений Орисею, хорошою дівчи́ною не з богеми, тож епізод із біографії під назвою «Мій друг Валєрка» швидко бліднув і забувався.

Потім якось по телевізору в якійсь новинній мистецькій передачі промайнув той мурал, усе ще незавершений. Справді, схожий на мене.

Відтак на якомусь мистецькому сайті.

Але мені вже було байдуже. Точніше, не так: я гидливо морщився на згадку про те «зізнання в любові», проте я ж зробив усе, що міг, моя совість чиста. Я намагався привести його до тями — своїм хистом, намалювавши квадрифолій із Лотом, який утікає з Содома. Сказав — і звільнив душу, а вже чи почув той цілий Валєрка моє слово, то його діло. На ньому поставлено хрест.

«Чому стоїть хрест у підніжжі мурала?» — якось запитала мене Орися, коли ми знову гуляли тим боком нашого району. Справді, невеличкий хрестик було вкопано на клумбі, як укопують їх поруч місця загибелі когось під колесами автомобіля. Раніше я не помічав його поруч будинку.

«І чому робота все ще не закінчена?» Дійсно, верхня частина голови й досі залишалась недомальованою.

Я не знав, що відповісти дружині, й махнув на це рукою.

Настав лютий — традиційний місяць зустрічі колишніх однокласників і одногрупників. Я не хотів іти, бо не хотів бачити Валєрку. Та вся група дзвонила до мене, і я таки прийшов — у наші аудиторії, майстерні, потім у студентське кафе.

Валєрки серед нас не було.

Поговорили про того, про ту…

— А де Валєрка?

— Що сталося з Валєркою? — запитав хтось.

— Не знаєте? Сумна історія. Він же не добув з нами останнього курсу. Поліз малювати черговий супермурал на якійсь височенній стіні. А ви пам'ятаєте, Валєрка завжди працював без страховки… ну, ви, мініатюристи, не знаєте: без ременя безпеки, як взагалі-то вимагається. На са́мій висоті люлька сильно нахилилась, Валєрка впав з п'ятнадцятого поверху. Не спасли…

У полум'ї

«…Потопу вже не буде, щоб пустошити землю».
Буття, 9:11

Круїзний лайнер «Файєрі»[1] відчалив із північного порту і, набираючи вузол за вузлом,[2] попрямував до теплих морів.

Увесь корабель — і борти, і палуби, і каюти, й видовищні зали, і навіть щогла з райдужним прапором — були розмальовані вогненними язиками та тілами в жагучих позах: входили в моду сексуальні круїзи, тож усі пасажири бажали побільше жарких почуттів під південним сонцем.

«Повна розкомплексованість!», «Поринь у полум'я жаги!» — ці гасла круїзу привабили тисячі туристів, тож квитки було розкуплено за рік наперед. «Геть одяг!», «Злийся з природою свого тіла!» — такі заклики означали, що на більшості майданчиків цього судна можна, ба навіть слід, перебувати оголеним. Зовсім нагими чи топлес передбачалось виходити і в портах, пересідаючи на велосипеди й відкриті прогулянкові автокари. (Тільки в мусульманських регіонах належало ступати на сушу вдягненими, та ще на льодовій ковзанці всередині лайнера).

— Привіт, Барді! — вигукнула білявка, піднімаючись рухомими сходами до басейнів верхньої палуби.

— Астрид! Хай йому біс, Астрид! — замахав руками молодик-культурист, перескочив на протилежну доріжку й міцно обійняв блондинку. — Трясця його матері, ти стала ще гарнішою, ніж тоді!

— Ти теж нівроку, — штрикнула пальцем у прес.

— Обережно, пошкодиш свій манікюр.

Вони піднялись до басейнів, сіли в шезлонги й не могли наговоритись після декількох літ розлуки: «Кого бачиш із наших?»

— Я, до речі, тут, на «Файєрі», зіткнулася з Кнудом Свенссоном, він тут працює.

---

1 *«Файєрі»* (англ. "Fiery") — палкий.

2 *Вузол* — одиниця швидкості в мореплавстві.

— Та, кажуть, він тепер не Кнуд, а якийсь — Мустафа.

...Кнуд Свенссон у цей час лагодив у трюмі вентиля, що протікав...

Люди навколо ніжилися під сонцем, купалися, кілька пар цілувались.

— Але ж, Астрид, хай йому біс, я аж ніяк не надіявся побачити тебе в цьому круїзі. Швидше в кірсі Всіх святих у Лютерштадті.

— Ну, все так змінилось... Я вже рідко буваю в церкві. Хіба що на службах, де причащають собак, чи хоч би пускають із собаками: ти ж пам'ятаєш, я завжди любила цуциків.

— Але ж зміни, але ж зміни... А, пригадую, якого фурору наробив колись твій виступ: «Сучасному лютеранству потрібен новий Лютер!»

Астрид розсміялася дзвіночком:

— Я була тоді геть дурненька!..

— До слова, на «Файєрі» є похідна церква. Пасториця Хельга, із лесбіянок, сьогодні проповідуватиме на тему «Любов — понад усе». На «Файєрі» — у стилі ню, звичайно ж.

— Публіка тут, здається, не вельми релігійна? — усміхнулась Астрид.

— Є різні. Релігійні підуть на «сексі-месу»; атеїсти ж... Тут одна дурепа — я хотів сказати «одна мадемуазель», а може, «мсьє» — закотила такий скандал капітану: побачила, що на вході до його каюти прибито підкову.

— Ну це справді жахливий язичницький забобон.

— Ні, підкову капітан прибив буквою «С», тобто першою у слові «Christ»[1], то й образило атеїстичні почуття тієї ду... тієї мадемуазель. Ходім кудись? — Вони встали.

— Перш хотіла би замовити вечерю. Добридень. Я хотіла б сьогодні скуштувати рибу з місцевих вод. Ні-ні, те, що в меню, — не підходить. Рибу, котра водиться в морі, через яке ми пливем. Дякую.

...Кнуд Свенссон піднімався на ярус класу люкс, щоб налаштувати освітлення, й мимохідь почув голос Астрид...

— А зараз я би пішла на ковзанку, Барді: знаєш, ковзани — моє ще одне захоплення, навіть серед тропіків. Ходімо, Барді, на ковзанку, це на другому ярусі!

— О ні, Астрид. Звиняй. Це, як на мене, вже занадто — льодовий стадіон під пекучим сонцем. Краще зачекаю тебе в тропічному саду на тому ж ярусі. Але ти йди, ще доки до служби. Тільки вдягни що-небудь, бо впадеш на кригу — відморозиш свої прекрасні сіднички.

...Кнуд Свенссон саме виходив із приміщення катка (копирсався викруткою в якомусь начинні), як туди з другого боку ввійшла його однокурсниця...

Потому Астрид і Барді зійшлися знов: слухали казання пасториці Хельги — в костюмі Єви вона проповідувала про любов.

---

1 *«Christ»* (франц.), вимовляється [Крі] — Христос.

* * *

Тихо в післяобідній штиль опустилася шлюпка й пішла в недалекі води. Олаф, Дмитро і Кнуд закидали сіті, витягали, та марно: не було рибацького таланý.

— Повні холодильники всякої риби, а тут маємо ловити казна-що для казна-чого.

— Якійсь вереді забаглося, наче перед смертю: подайте їй, бачте, лиш ту рибу, котра водиться по курсу корабля.

— Ти, до речі, знав, що то за корабель, що то за круїз?

— Та якби ж то знав… Якби знав, не згодився б. Сором подумати, не то що. Геї, лесбіянки, обмін дружинами, колективні оргії… А розкоші, а витребеньки, а концерти всяких «зірок»!.. Онде, глянь, мало їм вечора й ночі для феєрверків, то ще й удень…

На «Файєрі» й справді посеред ясної днини спершу під захоплений крик юрби шугонув угору один феєрверк! Другий! Третій! Безліч вогнеграїв різних барв і форм! Відтак вогневе шоу розтеклося по палубі, обволокло борти, охопило весь лайнер!

Зачулися вереск і янчання тисяч пасажирів. Гухнули кілька вибухів, там! І там! І там! — і «Файєрі» перетворився на суцільний велетенський клубень огню.

— Це пожежа! Корабель горить!

На шлюпці всі стерпли від жахливого видива. Потім струснулись від нового вибуху! І взялись Олаф по-католицьки, Дмитро по-православному хреститися самі й хрестити палаючий корабель.

І тільки Мустафа Свенссон сидів незворушно, зціпивши кулаки.

~

ПЕРЕКЛАДИ

Гелен Келлер[1]

Оптимізм
Есе
Частина 3. Практика оптимізму

Випробуванням будь-якої віри є її практичний ефект у житті. Якщо правда те, що оптимізм спонукає світ рухатися вперед, а песимізм затримує, тоді сповідувати песимістичну філософію — небезпечно. Той, хто вірить, що біль у світі переважає над радістю, і виражає це нещасливе переконання, лише додає до болю. Шопенгауер є ворогом людської раси. Навіть якби він по-справжньому вірив, що цей світ — наймізерніший серед усіх можливих світів, він не повинен пропагувати доктрини, яка по-грабіжницьки позбавляє людей стимулу боротися з обставинами. Якщо Життя дало йому попіл замість хліба, то це тільки його провина. Життя — поле справедливості, і правда процвітатиме, якщо ми незмінно стоятимемо на своєму.

Варто песимізму хоча б раз опанувати розумом — і тоді все життя летить шкереберть, есе марнота і ловлення вітру. Для людини немає способу зцілитися від особистісного чи суспільного безладу, хіба що у забутті або знищенні. «Нумо їсти, пити і веселитися, — каже песиміст, — бо завтра помремо». Якби я дивилася на власне життя з позиції песиміста, я б розпалася на шматочки. Я б марно шукала світла, яке не торкається моїх очей, чи музики, яка не дзвенить у моїх вухах. Я б день і ніч благала — і ніколи б не була задоволена. Я б сиділа окремо від усіх, у жахливій самотності, жертва страху та відчаю. Але через те, що я вважаю своїм обов'язком — перед собою та іншими — бути щасливою, то я уникаю муки гіршої, аніж будь-яка фізична нестача.

Хто посміє дозволити цій нездалості до надії чи всякого добра кинути тінь на мужність тих, хто несуть свої тягарі, неначебто були привілеї? Оптиміст не може відпасти, не може спіткнутися; бо він знає, що його невдача перешкодить ближньому триматися. Через це він безстрашно буде на своєму місці й пам'ятатиме обов'язок мовчання. Кожному серцю досить власної печалі. Він візьме в руки залізні лещата обставин і використає їх як інструменти для того, щоб зламати перешкоди, які перепинили йому шлях. Він працюватиме так, неначебто від нього самого залежало б утвердження Царства Небесного на землі.

Ми бачили, що філософи світу — Проповідники Слова — були оптимістами; такими ж є і люди дії та досягнень — Виконавці Слова. Доктор Хауї знайшов шлях до душі Лори Брайтман, бо почав із віри в те, що йому це вдасться. Англійські юристи казали колись, що глухосліпі люди є дурнями в очах закону.

---

1 *Гелен Келлер* — сліпоглуха американська письменниця, громадський діяч і викладач.

Дивіться ж, що робить оптиміст. Він заперечує холодну юридичну аксіому; він дивиться поза межі безрадісної нечутливої плоті, ...бачить ув'язнену людську душу, і спокійно та рішуче рушає в напрямку її звільнення. Його зусилля — переможні. Він створює розум з нерозуму і доводить закону, що глухосліпий — людська істота, яка має відповідальність.

Коли Хауї запропонував навчити незрячих читати, він зіткнувся з песимізмом, що сміявся над його глупотою. Якби він не вірив у те, що людська душа — могутніша за незнання, яке накладає на неї окови, якби він не був оптимістом, то він би не перетворив пальці незрячих на нові інструменти. Ніякий песиміст ніколи не відкривав таємниці зірок, чи плавав до нових земель, яких немає на карті, чи відкривав нові небеса людському духові. Святий Бернард був таким глибоко переконаним оптимістом, що вірив у те: двісті п'ятдесят просвітлених людей здатні освітити темряву, яка покрила часи хрестових походів; і світло його віри, неначе новий день, прорвалося у Західну Європу. Джон Боско, добродійник для бідних та покинутих з італійських міст, був ще одним оптимістом, ще одним пророком, який, відчуваючи Божественну Думку ще тоді, коли вона була далеко, проголосив її своїм співвітчизникам. Хоча вони сміялися з його видіння, називали його божевільним, він усе одно терпляче працював, і працею своїх рук він підтримував притулок для мешканців вулиць. У запалі ентузіазму він передбачав чудовий рух, який зародиться в результаті його роботи. Навіть у ті часи, коли він іще не мав грошей чи покровителів, він малював осяйні картини чудової системи шкіл та лікарень, які поширяться від краю до краю Італії, і він таки дожив до часу заснування товариства Сан-Сальвадора, яке стало втіленням його пророчого оптимізму. Коли доктор Сегвін оголосив точку зору, що людей зі слабким розумом можна навчити, люди знову сміялися, і у своїй самовдоволеній мудрості твердили, що він сам не кращий за недоумка. Проте благородний оптиміст вистояв, і мало-помалу не охочі вірити песимісти побачили, що той, із кого вони насміхалися, став одним зі світових філантропів. Таким чином, оптиміст вірить, пробує і досягає. Він завжди знаходиться на сонячному місці. Одного дня щось чудове і невимовне сходить і світить на нього, і він приймає його. Його душа зустрічає споріднене і співає радісний марш назустріч кожному новому відкриттю, кожній свіжій перемозі над труднощами, кожному додатку до людського знання і щастя.

Ми виявили, що наші великі філософи і наші великі діячі є оптимістами. І так само — наймогутніші майстри слова були і є оптимістами у своїх книгах та у житті. Ніякий песиміст ніколи не завоював широкої аудиторії пропорційно до своєї геніальності, але багатьох оптимістичних письменників читали, ними захоплювалися над усяку міру безвідносно до таланту, а просто тому, що вони писали про сонячну сторону життя. Діккенс, Лемб, Голдсміт, Ірвінг, усі улюблені та милі гумористи були оптимістами. Свіфт, песиміст, ніколи не мав стільки читачів, скільки мав би замовити його ви-

сокий геній; і так і є, коли він сходить у наше століття і зустрічає Теккерея: цей великодушний оптиміст навряд чи може віддати йому належне. Незважаючи на недавню недобру славу «Рубаїв» Омара Хайяма, ми можемо зробити за правило вважати, що той, кого мали б почути, мусить бути віруючим, мусить мати фундаментальний оптимізм у своїй філософії. Він може бушувати, і не погоджуватися, і стогнати, як це іноді роблять Карлайл і Раскін; але елементарна впевненість у доброму призначенні життя і світу мусить лежати в основі його праці.

Шекспір є князем оптимістів. Його трагедії — одкровення морального порядку. У «Лірі» та «Гамлеті» є нетерпляче очікування чогось кращого, в кінці п'єси лишається хтось, хто має виправити кривду, відродити суспільство і відбудувати державу. Більш пізні п'єси — «Буря» і «Цимбелін» — показують прекрасний, мирний оптимізм, який тішиться примиреннями й возз'єднаннями і планує тріумф зовнішнього та внутрішнього добра.

Якби Браунінга було легше читати, він би безсумнівно став домінуючим поетом нашого століття. Я відчуваю екстаз, з яким він вигукує: «"Oh, good gigantic smile o' the brown old earth this autumn morning!" (О, добра гігантська посмішка старої бурої землі у цей осінній ранок!)» І який поштовх він дає моєму мозкові, коли каже: «через те, що є недосконале, значить мусить бути і досконале, повнота має вийти з неповноти, невдача є свідченням тріумфу для повноти часу. Так, незгода є, щоб була гармонія; біль знищує, на те є здоров'я, щоб відновити; можливо, я глуха і сліпа так само для того, щоб інші, які страждають від подібної недуги, могли бачити і чути з більш досконалим чуттям!» Від Браунінга я дізнаюся, що немає втраченого добра, і це робить для мене легшим перехід до життя, правильно чи неправильно, але робити найкраще — так, як знаю, і не боятися. Моє серце з гордістю відгукується на цей заклик з радістю виплатити життєвий борг болю, темряви і холоду. Підійми свій тягар, це Божий дар, неси його шляхетно.

Майстер слова — той, чий голос має переважати — повинен бути оптимістом, і його голос часто пізнає цей урок з власного життя. Життя Стівенсона стало традицією лише через 10 років після його смерті; він посів своє місце серед героїв — наймужніший майстер слова після Джонсона і Лемба. Я пам'ятаю той час, коли я занепала духом і ледь не спіткнулася в житті. Цілими днями я сиділа над завданням, яке просто відмовлялося виконуватися. Серед цієї розгубленості я прочитала есе Стівенсона, від якого стала почуватися, неначебто я весь цей час була десь на пікніку чи на прогулянці у сонячному місці, а не впала у відчай від важкого завдання. Я спробувала знову, з новою порцією відваги — і досягла успіху навіть швидше, ніж це зрозуміла сама. З того часу я багато разів зазнавала невдачі; але вже ніколи не почувалася такою засмученою, як перед тим, коли цей стійкий проповідник дав мені урок у «манері тримати посмішку на обличчі».

Почитайте Шопенгауера й Омара — і ви поступово станете бачити світ таким же порожнім, яким його бачать вони. Почитайте «Історію Англії» Гріна — і ви знайдете світ, повний героїв. Я ніколи не розуміла, чому «Історія» Гріна хвилювала мене своєю силою романтики, аж поки не прочитала його біографії. Тоді я дізналася, як його швидка уява перетворювала холодні голі факти життя на нові й живі мрії. Коли вони з дружиною були занадто бідні, щоб розпалити камін у хаті, він сидів перед холодним каміном і уявляв, що там горить полум'я. «Вправляйся у думках, — казав він, — блокуй похмурі думки і закликай світлі. У тому, щоб заплющити очі, є більше мудрості, ніж можуть дозволити філософи з зошита».

Кожен оптиміст іде в ногу з прогресом і підганяє його, у той час як кожен песиміст триматиме світ у застої. Наслідки песимізму в житті нації такі самі, як у житті особистості. Песимізм убиває інстинкт, який спонукає людину боротися з бідністю, неосвіченістю та злочинністю, і висушує всі фонтани радості на світі. У своїй уяві я покидаю країну, яка підносить мужність бідних, і відвідую Індію, пекло фаталізму, — де триста мільйонів людських істот, яких важко назвати мужами, занурених у неосвіченість та біду, кидають себе ще глибше у яму. Чому вони такі? Тому що протягом тисяч років вони були жертвами власної філософії, яка вчить їх, що люди — як трава, а трава в'яне, і немає більше нічого зеленого на землі. Вони сидять у тіні й дозволяють обставинам, які вони б мали опанувати, вони дозволяють цим обставинам тримати себе в лещатах, аж поки вже перестануть бути Людьми, а лише змушені танцювати і вітатися, як маріонетки у виставі. За якусь часину приходить смерть і жене їх геть до могили, а їх місце займають інші маріонетки з іншими картонними пристрастями й бажаннями, і шоу триває століттями.

Поїдьте в Індію і ви побачите, як цивілізація розвивається, коли нації бракує віри у прогрес і вона схиляється перед богами темряви. Під впливом брахманізму геній та прагнення до кращого стали придушеними. Немає нікого, хто б став другом бідних чи захистив сироту і вдову. Хворі лежать недоглянуті. Сліпі не знають, як бачити, ні глухі не знають, як чути, і полишені при дорозі вмирати. В Індії — гріх вчити сліпих і глухих, бо їхнє страждання вважається карою за гріхи у попередньому стані існування. Якби я народилася посеред цих фаталістичних доктрин, то б усе ще перебувала в темряві й моє життя було б пустелею, по якій ніякий караван думки не пройшов би між моїм духом і зовнішнім світом.

Індуси вірять у витривалість, але не в опір; через це їх підкорювали чужинці. Їхня історія повторює історію Вавилону. Нація здалеку прийшла скоро і швидко, і жоден не спіткнувся, ні спав, ні дрімав, але принесли на землю спустошення, і в людей відібрали їжу і запаси, всі запаси хліба, і всі запаси води. І ні можновладець, ні воїн, ні суддя, ні пророк, ні мудрець, ні

сила древніх не визволили їх. Направду, горе є насліддям тих, хто ходять сумнодумні та понурі по цій сяючій землі, яка солодить душу, а вони сліпі до її краси та глухі до її музики, а також тих, хто називає зло добром, а добро злом, ставлять темряву на місце світла і світло на місце темряви.

Що для омарів та брахманів засмаглі від погоди сини Заходу, які годують світ із рівнин Дакоти? Ті б сказали індусам: «Змийте свою філософію, яка вже і так тисячу років мертва, подивіться свіжими очима на Реальність та Життя, відкладіть своїх брахманів та покручених богів і старанно шукайте Вішну-Хоронителя».

Оптимізм — це віра, яка веде до досягнення; нічого не можна зробити без надії. Коли наші прабатьки заклали основи американської держави, що надавало їм сили виконати завдання, як не бачення вільної общини? Супроти холодного, негостинного неба, через білу засніжену пустелю, де зачаївся дикун, проблискувала райдуга обіцянки, до якої вони звертали обличчя з вірою, яка вирівнює гори і заповнює долини, вибудовує мости над річками і несе цивілізацію до найдальших границь землі. Хоча піонери не могли будувати відповідно до гебрейського ідеалу, який вони бачили, однак вони дали форму всьому, що найбільш довговічне і витривале сьогодні у нашій країні. Вони принесли у глушину думаючий розум, друковану книгу, глибоко вкорінене бажання до самоврядування, а також англійське загальне право, яке однаково судить короля і підлеглого, — закон, на якому базується вся структура нашого суспільства.

Важливо, що засади цього закону є оптимістичними. У латиномовних країнах суд виступає з песимістичним упередженням. Ув'язнений вважається винним, поки не доведуть його невинність. В Англії та Сполучених Штатах існує оптимістична презумпція, що обвинувачуваний є невинним, аж поки заперечити його вину стане неможливим. За нашої системи, кажуть, виправдовують багатьох злочинців; але це безсумнівно краще, ніж те, що б мало страждати багато невинних. Песиміст волає: «У людині немає добра, воно не встоїться! Усе проходить через постійну втрату до кінцевого хаосу. Якщо і була колись думка про щось добре, вона була безсилою, і світ спішить до руїни». Але ж дивіться, закон двох найбільш тверезомислячих законослухняних націй на землі передбачає добре в людині й вимагає доказу поганого.

Оптимізм — віра, яка веде до досягнення. Пророки світу були добрі серцем, інакше б їхні штандарти стояли б самі у полі й нікому було їх захищати. Критичне письмо Толстого втрачає силу, бо воно песимістичне. Якби він ясно бачив вади Америки, та все ж вірив у її здатність їх подолати — тоді наші люди, можливо, відчули б стимул від його осуду. Але світ повертається спиною до пророка без надії і слухає Емерсона, який бере до рахунку найкращі якості нації і нападає лише на пороки, які ніхто не зможе захищати чи заперечувати. Світ слухає сильного чоловіка, Лінкольна, який

не спіткнеться в час сумніву, біди чи нужди. Удалечині він бачить успіх, і з натужною надією, сподіваючись супроти надії, він надихає націю. Упродовж ночі відчаю він каже: «Все добре», — і тисячі знаходять спокій у його впевненості. Коли така людина осуджує і вказує на ваду, нація слухається і його слова потрапляють до вух людей; але вухо стає нечутливим до плачу, звичного для Єремії.

Нашим газетам слід пам'ятати це. Преса є трибуною сучасного світу, і багато залежить від проповідників, які займають місце за нею. Якщо протест преси проти неправедних заходів на користь, тоді протягом 99 днів слово проповідника має бути життєрадісним і бадьорим, для того щоб на сотий день голос осуду міг мати у сто разів більшу силу. Таким був шлях Лінкольна. Він знав цих людей; він вірив у них і покладав власну віру у справедливість і мудрість переважної більшості. Коли він казав, у своїй енергійній та грубій манері: «Ви не можете весь час дурити всіх», — він виражав великий принцип; доктрину віри в людську природу.

Пророк не без честі, якщо він не песиміст. Екстатичні пророцтва Ісаї зробили набагато більше, щоб повернути вигнанців Ізраїля до своїх домівок, ніж зробив плач Єремії для того, щоб визволити їх з рук лиходіїв.

Навіть у день Різдва чи люди згадують, що Христос прийшов як пророк добра? Його радісний оптимізм — як вода для спраглих вуст, і найвищим виразником цього є вісім блаженств. Саме через те, що Христос є оптимістом, Він століттями домінував і домінує в західному світі. Протягом дев'ятнадцяти століть християни споглядали Його сяючий лик і відчували, що все разом вийде на добро. І святий Павло теж учив віри, яка дивиться за межі найважчого у нескінченний горизонт небес, де у світлі досконалого розуміння губляться всі обмеження. Якщо ти народився незрячим, пошукуй скарбів темряви. Вони коштовніші за офірне золото. Ці скарби — любов, і добро, і правда, і надія, і їхня вартість вища за рубіни і сапфіри.

Ісус промовляє і Павло проголошує послання миру і послання розуму, віру в Ідею — а не в речі, в любов — не в завоювання. Оптимістом є той, хто бачить, що дії людей не керуються ескадронами чи арміями, а моральною силою, що завоювання Олександра і Наполеона менш тривалі, ніж мовчазне опанування світу Ньютоном, Галілеєм і святим Августином. Ідеї потужніші від вогню і меча. Вони безшумно поширюються землями, і людство виходить і пожинає багатий урожай завдяки Богові; але досягнення воїна — як наметове містечко: «сьогодні — табір, завтра все уражене і щезає, кілька ям і куп соломи». Такою була Добра Звістка Ісуса дві тисячі років тому. Різдво є святом оптимізму.

Хоча і є велике зло, яке ще не покорилося, і оптиміст не сліпий до цього, все ж він повний надії. Зневіра не має місця в його кредо, бо він вірить у нетлінну праведність Бога та гідність людини. Історія записує тріумфальне

сходження людини. Кожна зупинка у її прогресі — лише пауза перед могутнім стрибком уперед. Час теж не є розлагоджений. Якщо справді деякі з храмів, у яких ми поклонялися Богові, впали, ми на цих святих місцях побудували нові — ще вищі і святіші, ніж ті, що розсипалися. Якщо ми втратили якісь із героїчних фізичних якостей наших пращурів, ми замінили їх духовною шляхетністю, яка відхиляє гнів і перев'язує рани переможених. Усі минулі досягнення людини — і наші: більше того, її мрії стали нашою явною реальністю. У цьому наша надія і впевнена віра.

Як я стою у світлі щирого і справдешнього оптимізму, моя уява «малює ще більш славетні тріумфи на хмарі-завісі майбуття». Серед лютої боротьби і шуму систем і сил, які змагаються між собою, я бачу, як повільно виринає яскравіша духовна ера — ера, в якій не буде ні Англії, ні Франції, ні Німеччини, ні Америки, ні цього чи іншого народу, але одна родина — людська раса; один закон — мир; одна потреба — гармонія; один засіб існування — праця; один наглядач — Бог.

Якби я спробувала заново сформулювати кредо оптиміста, я б сказала щось на зразок: «Я вірю в Бога, вірю в людину, вірю в силу духа. Я вірю, що є святим обов'язком заохочувати та підтримувати себе та інших; стримувати язика від будь-якого нещасливого слова супроти Божого світу, бо ніяка людина не має права скаржитися на Вселенну, яку Бог зробив доброю і яку тисячі людей прагнули продовжувати робити доброю. Я вірю, що ми повинні діяти так, щоб більше і більше наближати час, коли жодна людина не житиме зручно і невимушено, поки інша людина страждає». Ось постулати моєї віри, і все ж є ще один, від якого залежить усе, — нести цю віру понад кожною бурею, яка її затоплює, і зробити її принципом у нещасті та недузі. Оптимізм — це гармонія між духом людини і Духом Божим, Який виявляє Його діла добрими.

1903 рік

Переклад з англійської Наталії Добжанської-Найт

ПУБЛІЦИСТИКА

Юрій ВАВРИНЮК

Гріх недбальства, або «Грішний» погляд на «духовну» поезію

«І наповнив його Духом Божим, мудрістю, розумуванням, і знанням, і здібністю до всякої роботи на обмислення мистецьке...» (2 М. 35:30—35)

Як ви думаєте, що найскладніше у роботі редактора християнської газети чи журналу? Відповіді можуть бути різними, але для мене, редактора з більш як 25-літнім стажем, найважче пояснювати автору віршів, «які йому дарував учора вночі Дух Святий», чому ми не можемо їх надрукувати. І друга складність: пояснити цьому ж авторові, що він, отримуючи поетичні рядки від Самого Бога, не тільки має право, але й зобов'язаний їх удосконалювати, правити та шліфувати. Особливо, коли автор аргументує свою непоступливість тим, що це, мовляв, не його вірш, а Господній, він лише як добросовісний слуга записав надиктоване згори. І ніхто не має права редагувати те, що сказав Святий Дух.

Так, важко щось пояснювати таким авторам. Але я все ж таки спробую. Тим більше, що я сам, як автор, пройшов через подібну ситуацію.

Поетична душа

«І Бог на Свій Образ людину створив...» (1 М. 1:27).

Рідко можна знайти людину, яка була б байдужою до поезії. Навіть якщо вона не пише віршів, не читає їх. Але і такі люди розуміють поетичний образ і часто підсвідомо користуються ним навіть у буденних розмовах. Зауважте, яка глибина думки, які високі та незвичні óбрази, яка влучність та поетичність народних приказок, прислів'їв, загадок, пісень, дум! А народжували їх прості, здебільшого неписьменні люди. Поетична душа нам подарована Самим Богом, Якого, без перебільшення, можна назвати найпершим та найбільшим Поетом. Бо, власне, поетичний дар дається людині згори. Для християнина (і не тільки) джерелом натхнення є Бог. І тут ми підходимо до особливого питання: чи має право людина переробляти те, що поклав у її серце Бог, те, що в принципі не її?

Так, має!

Бог Єгова, створивши людину, дав їй особливий дарунок: власну волю. Він створив не просто слухняний автомат чи комп'ютер, що працює згідно із закладеною програмою, Творець надав людині право приймати рішення, творити. По суті, за задумом Божим, діяльність людини мала бути співпрацею Бога та Його творіння: Господь давав силу, здоров'я для фізичної роботи, по-

чуття прекрасного та натхнення для інтелектуальної діяльності, а людина, використовуючи та вдосконалюючи їх, втілювала ці дарунки у життя. Хорошим прикладом можуть стати біблійні книги, які ми, в повному розумінні цього слова, називаємо богонатхненними, маючи на увазі, що їх автором є Сам Бог. Цікаво, що переважна більшість біблійних текстів написана поетичною мовою, є цілі книги, які з повним правом можна назвати поетичними збірками, пророки на 80—90 відсотків говорили поетичною мовою. Але чи зауважили ви, що стиль мови різних авторів дуже відрізняється? Кожен автор, незважаючи на те, що у всіх одне джерело натхнення, мав власний, неповторний стиль письма. Уважний читач може без особливих труднощів розпізнати мову поета Давида та пророка Єзекіїля, листів апостола Павла та апостола Івана. Про що це говорить? Про те, що натхнення згори, від Бога, проходячи через душу, думки, почуття, серце і навіть виховання та освіченість конкретної людини, народжує неповторний твір, який людина має право називати своїм. Бо, отримавши від Творця «заготовку», опрацювала її, відшліфувала, вклала свою індивідуальність — і народився новий шедевр. Чи зауважували ви, що у Слові Божому (!) книги подаються від імені тих, хто поклав Господні слова на папір: Книга Ісаї, Авакума, Луки, Якова? Адже, за логікою, це ж Божі слова, при чому тут згадані люди? А при тому, що вони є «співавторами» написаного. Божі думки, Божі ідеї, але втілені через слова, стиль та індивідуальність конкретних людей.

Отже, Бог не тільки дає нам натхнення для вірша, пісні, проповіді, але й дає право (і обов'язок!) удосконалювати їх, вкладати в них свою працю, свою душу, свої почуття. І не є гріхом у кінці поставити своє прізвище. Мені доводилося зустрічатися з авторами, які принципово не хочуть підписувати свої вірші: мовляв, це не їхнє, це Боже. На мою думку, така позиція говорить про те, що людина хоче зняти із себе відповідальність за написане, оправдовує небажання працювати над твором, оправдовує власні ляпсуси. Це просто гріх недбальства.

Так, я не побоюся назвати подібні речі гріхом. Про нього багато говориться у Біблії, особливо у Старому Заповіті.

Але почнемо із земного.

Майстра й діло боїться

«Коли в несправедливім багатстві ви не були вірні, хто вам правдиве довірить?» (Лк. 16:11)

Ні для кого не секрет, що навчання, освіта, кваліфікація мають важливе значення у житті людини. Вік життя людини 70—80 років, і з них ми нерідко 15—20 років віддаємо на навчання. Чи не забагато? Кажуть, що ні. Навпаки: вік живи — вік учись. Ми розуміємо, наскільки важливою для нас є освіта. Кваліфіковані працівники більше ціняться й отримують більшу зарплатню.

Якщо освіта має настільки важливе значення в земних питаннях, то чи не більш важливою вона є в питаннях духовних? Якщо, виконуючи якусь земну, тимчасову роботу, ми докладаємо стільки зусиль, чи не варто ще більш наполегливо виконувати роботу духовну?

Ми, християни, — працівники у Бога. І саме від нашої сумлінності, нашої «кваліфікації» залежить те, як нас оцінить Господь. Згадаймо знамениту притчу про таланти. Там господар оцінював працівників не за кількість придбаних коштів, а за сумлінність. І останній з них постраждав не за те, що загубив, розтратив, пропив чи прогуляв доручений йому талант. Зовсім ні, він його старанно зберіг! Але НЕ ПРИМНОЖИВ, тобто не вклав у нього СВОГО: свого часу, своєї душі, своєї праці. Тому якось недоречно виглядають заяви деяких християнських авторів, які не хочуть вчитися, працювати над тим, що дав їм Господь. Якщо ми повернемо Господареві те, що Він нам дав, у такому ж вигляді, чи буде Він задоволений? Чи не запитає: «Так, бачу, це Моє, ти його зберіг, а де те, що ТИ примножив? Чи не належало тобі піти (дозвольте, я трішки перефразую притчу) до спеціалістів з поезії, музики, філології, риторики, навчитися у них і правильно, мудро примножити своїми знаннями, своєю працею Мій талант?»

Недбалість у служінні

«Проклятий, хто робить роботу Господню недбало» (Єр. 48:10)

Робити недбало — це абияк, задля годиться, не докладаючи особливих зусиль і не переживаючи за результат роботи. Недбалих робітників ніколи і ніде не цінували й не цінують. Їм не довіряють відповідальної роботи, їх не поважають. Це в людей. А в Бога тим більше. Богові не потрібні працівники, які ставляться до довіреної роботи будь-як.

Це особливо помітно у старозавітному служінні. Іноді дивуєшся, наскільки вимогливими були тодішні закони. Скажімо, жертви, які приносилися людьми, мали бути найвищої якості, без будь-якої, навіть найменшої вади. Мимоволі виникає запитання: «Невже Бог такий вимогливий, капризний, що Йому подавай тільки найвищої якості?» Звичайно ж, ні, адже все, що є на землі, й так усе Його. Ця досконалість потрібна була перш за все самій людині. Своїм жертвоприношенням вона показувала своє ставлення до Бога: «Господи, я Тебе так люблю і шаную, що віддаю Тобі все найліпше, у що я вклав найбільше праці та часу, вклав свою душу та серце».

Якщо такі вимоги існували у старозавітному служінні, яке було «тінню майбутніх благ», тобто подобою чогось більшого та кращого, то у новозавітному служінні цей принцип набуває ще більшої ваги. Тепер замість жертовної тварини, що була лише прикладом, прообразом, ми приносимо Богові самого себе, своє життя, своє служіння, свої таланти та здібності. Чи не підказує проста логіка, що для Господа це мусить бути найкращим?

А якщо ми хочемо зробити приємне Самому Богові, то чи не повинні проявляти ще більшу увагу та старання? Мене дивує такий факт: щоб догодити своїм дітям та гостям, ми декілька місяців готуємося до весілля (нерідко потім ще довго відробляємо борги), витрачаємо гроші та час на гарний та дорогий посаг, а от попрацювати кілька годин чи, може, днів над удосконаленням вірша, якого ми присвячуємо Богові, не можемо.

Часто можна чути таке заперечення: «Не так важливо, ЯК щось зроблено, головне, щоб було ВІД ЩИРОГО серця». З одного боку, така думка має сенс. Маленька доня, яка ще добре олівця в руках не може тримати, подарувала матусі на день народження малюнок, далекий від досконалості, але від якого у матері на обличчі виступили сльози вдячності. Це є цілком нормальним явищем для маленької дитини, але коли вона й у двадцять років намалює подібне, мати, можливо, і не подасть знаку, але в душі буде розчарована — не стільки недосконалим малюнком, скільки самою донькою: так нічого і не навчилася, якою була у три роки, такою і залишилась. У такому віці матір має право розраховувати якщо не на геніальність, то в будь-якому разі на той рівень, який притаманний двадцятирічній людині.

І ще одне. Розумна дитина, готуючи подарунок для матусі, буде готувати його тими методами й у такій сфері діяльності, в якій вона досягла найбільших успіхів. Якщо не виходить малюнок, син змайструє поличку на кухню, донька вишиє серветку. ПЕКАР ПОВИНЕН ПЕКТИ ХЛІБ, ПЕРУКАР РОБИТИ ЗАЧІСКИ, А ПОЕТ ПИСАТИ ВІРШІ. Мене іноді дивує, що багато християн, особливо новонавернені, вважають, що свої почуття до Бога можна висловити тільки у віршах, зовсім не зважаючи на той факт, що вони далеко не поети. Невже не можна Господа прославити чимось іншим, тим, що тобі вдається найкраще?

Кесареві — кесареве, Богові — Боже

«Тож віддайте кесареве кесареві, а Богові Боже» (Мт. 22:21)

Ще один важливий момент у питанні художньої досконалості християнської поезії. Часто можна почути таку думку: «Не так важливо, ЯК це написано, головне, щоб був ГЛИБОКИЙ ДУХОВНИЙ ЗМІСТ». Дехто оцінює «духовність» вірша так: чим менше вірш відповідає літературним нормам, тим він більш «духовний», і навпаки. Часто виноситься вирок у «недуховності» тільки тому, що написаний вірш «якось вже надто заумно». Як на мене, це проста лінь, коли людина не хоче задуматися над змістом поетичних образів.

Наведу такий приклад. Ви прийшли в автосалон купувати автомобіль. Менеджер приводить вас до нефарбованої, обшарпаної машини, у якій одне крило підв’язане шнурком, друге поіржавлене, погнуте, в салоні одне крісло рожеве, друге чорне, третє взагалі невідомого відтінку. «Ось, будь ласка, прекрасний автомобіль!» — «Та ви що, жартуєте, ви тільки подивіться, на що

той автомобіль схожий!» — жахаєтеся ви. Але менеджер вас заспокоює: «Ви не звертайте на це уваги, головне, гляньте, який надійний, потужний двигун! Усі ці зовнішні дрібниці не вплинуть на вашу їзду». Скажіть, чи купите ви оту пошарпану машину тільки тому, що в ній потужний двигун? Зауважте, як прискіпливо ми оглядаємо будь-яку річ, що купуємо: звертаємо увагу на колір, фасон, якщо це одяг, дивимося, чи не немає якоїсь плями, подряпини і тому подібне. Ми розуміємо, що усі ці деталі мають лише зовнішнє, естетичне значення, вони не впливають на роботу та ефективність товару, але ми і цьому надаємо значення, бо Творець заклав у нас ПОЧУТТЯ ПРЕКРАСНОГО та ЕСТЕТИЧНОГО. І нерозумно зовсім не звертати уваги на те, який вигляд має та чи інша річ. Як і нерозумно змішувати, а тим більше заміняти одне одним. Ми всі добре розуміємо, що потужність двигуна і зовнішній вигляд автомобіля — різні речі. Зрозуміло, що халтурне фарбування чи жахливий дизайн не впливають на швидкість, але, з другого боку, яким би потужним та досконалим був двигун, це не є доказом досконалості автомобіля в цілому.

Цей самий принцип стосується і поезії. Внутрішній духовний зміст і зовнішня форма вірша — різні речі, хоча в поезії вони більш тісно взаємопов'язані, аніж двигун та зовнішній вигляд в автомобілі. В поезії внутрішній зміст розкривається значною мірою через засоби художнього вираження, але, разом з тим, ці поняття мають самостійне вираження. Автомобіль може бути з гарним двигуном та хорошими ходовими якостями і жахливим зовнішнім виглядом; і може виглядати гарно та привабливо, але заводитися та їхати з проблемами. Ми ж, вибираючи собі машину чи будь-який інший товар, як правило, звертаємо увагу як на однин, так і на другий бік. Так чому ж ми в духовній поезії намагаємося бачити тільки «духовне», не звертаючи уваги, а то й свідомо відкидаючи зовнішню форму? Як на мене, це все одно, що їздити пошарпаною машиною, про яку я згадував, хизуючись, що в ній хороший, потужний двигун. Це все одно, що ходити у костюмі невизначеного фасону та відтінку, з рукавами різної довжини та кольору, на кілька розмірів більшому — і усім доводити, який він теплий і як добре він прикриває голизну.

Внутрішній, духовний зміст та зовнішні форми вірша — поняття, які не суперечать одне одному, а доповнюють одне одного! І як немає чогось одного, ми маємо право назвати такий твір калікою, як і маємо право назвати автомобіль з хорошими ходовими якостями, але погано пофарбований, — бракованим. Коли я заходжу в магазин і бачу на полиці негарну, халтурно зроблену річ із явними зовнішніми недоліками, рідко коли запитую про її внутрішні, робочі характеристики, здебільшого проходжу мимо. Як і не маю бажання читати вірші, перед якими автор зауважує (цитую за оригіналом): «Про художність не дбаю, але думка кажеця глибока». Та немає там ніякої думки, шановний, там просте недбальство та небажання працювати над твором!

Часто можна чути: «Мене не хвилює, що про мій вірш чи мою пісню скажуть люди, я це роблю для Бога, для Божої слави». Лукавите, шановні, лукавите, вам далеко не байдуже, що скажуть люди. Бо чого ви тоді з цими «шедеврами» ідете до людей? Чому рветеся розказати свої вірші на богослужіннях, надсилаєте до редакції? Таким я відповідаю: «Якщо ви справді це присвячуєте Богові, зачиніться у своїй кімнаті і читайте та співайте це Богові». А ні, хочеться, щоб і люди почули, прочитали. І тоді здоровий глузд підказує: якщо я щось виношу до людей, воно повинно відповідати не тільки Божим, але й людським вимогам та стандартам, чи не так? У Бога є свої вимоги до жертвоприношень: усе найліпше. У людей в різні часи у різних суспільствах були свої вимоги до літературних творів. Вимоги, стилі, вподобання можуть змінюватися, але вони обов'язково є. І нерозумно нехтувати ними. Воістину, кесареві — кесареве, Богові — Боже. Кожен публічний твір повинен відповідати двом стандартам: Божим і людським, бо його чують як Господь, так і люди.

З другого боку, якщо вірш чи пісня не відповідають людським вимогам і їх слухають люди, я сумніваюся в тому, що через них може прославитися Господь.

Пригадую таку ситуацію. На одному християнському весіллі, де, до речі, було багато невіруючих, один брат заспівав декілька пісень. Хороший брат, зі щирим бажанням послужити Богові, та нікудишній співак. Але його головна проблема була не у відсутності вокальних здібностей, а в тому, що він не тільки цього не бачив, але й відверто не хотів бачити. Зізнаюся: першу пісню я ще якось витерпів, на другій змушений був вийти з зали. Присутні відверто хихикали та перешіптувалися. Один чоловік мене запитав: «То в нього щось сьогодні не вийшло, чи то він так завжди співає?» Мені було неприємно і соромно перед невіруючими через те, що це мій брат по вірі. Після виступу відводжу брата вбік і роблю зауваження. І у відповідь чую стандартну фразу: «Мене не цікавить, що там люди скажуть, я хочу прославити Бога». Я йому відверто відповів: «Я сумніваюся в тому, що сьогодні через тебе прославився Бог. Швидше навпаки: люди сміялися не тільки з тебе, але й з твого Бога. Чи захочуть вони ще прийти на зібрання, де співаються хоча і правильні за змістом слова, але в такому нікудишньому виконанні? Ти хороший проповідник, але поганий співак, служи Богові тим, що в тебе гарно виходить».

Рівняння на ідеал

«Яке то солодке слово Твоє для мого піднебіння,
солодше від меду воно моїм устам!» (Пс. 118:103)

Ще один аргумент противників літературної досконалості: «Та усі ці літературні вимоги, ті óбрази, епітети й метафори — то все світське, земне, гріховне. То грішні розбещені люди придумали все. Богові, а отже і віруючому, це непотрібно».

Неправда! Для мене найбільш вагомим аргументом на користь використання мистецьких традицій людини є Біблія. Так, саме Біблія, синонімом якої є *Слово Боже*. Але чи зауважували ви, що Слово Самого Бога одягнуте в людський одяг, виражене людськими словами та людськими засобами? Ми звикли бачити у Святому Писанні лише духовний зміст, а тим не менш це ще і вершина літературної майстерності.

Коли я навчався в радянській школі, одного разу у шкільній бібліотеці натрапив на «Бібліотеку світової літератури» — було таке популярне видання на 200 томів. Яким же було моє здивування, коли в одному з них я знайшов біблійні книги Йова, Пісню над піснями, Книгу Рут, Еклезіаста, Йони. Зрозуміло, що в атеїстичне видання ці твори потрапили зовсім не через їхнє богонатхнення. Тоді чому ж? Тому, що навіть світські літературознавці побачили в них високий літературний рівень і з повним правом віднесли їх до вершин світової поезії.

Так, Біблія є найкращим зразком високої духовної поезії, де чудовим способом поєдналися Божі думки з людським мистецтвом. Навіть сучасний пересічний читач, не обізнаний із секретами древнього письменництва, знайде у ній зразки високої поезії. Не можу втриматися, щоб не наивести декілька прикладів: «Бо людина народжується на страждання, як іскри, щоб угору летіти...» (Йов 5:7); «На вітер підняв Ти мене, на нього мене посадив…» (Йов 30:22); «Як лине той олень до водних потоків, так лине до Тебе, о Боже, душа моя» (Пс. 41:2); «Пасовиська пустині спливаються краплями, і радістю підперезались узгір'я! Луги зодягнулись отарами, а долини покрилися збіжжям, гукають вони та співають!» (Пс. 64:13); «…Аж поки не порветься срібний шнурок, і не зломиться кругла посудина з золота, і при джерелі не розіб'ється глек, і не зламається коло, й не рине в криницю» (Ек. 12:6). Цей чудовий список можна продовжувати до безкінечності.

Дослідники древньої поезії стверджують, що багато біблійних місць, навіть цілі книги написано з дотриманням усіх тогочасних вимог поетичного мистецтва. Більше того, біблійні автори самі були нерідко законодавцями літературних канонів. Царя Давида і тепер називають одним із великих духовних поетів не лише тому, що він писав про Бога, але перш за все тому, що робив це оригінально, майстерно та досконало з літературної точки зору. Він підніс духовну поезію та пісню на неймовірну літературну висоту. Біблійні автори не тільки використовували засоби художнього вираження, висловлюючи духовні істини, вони їх одягали у вишукану літературну форму. Скажімо, Книга Плач Єремії написана акровіршем (поазбучно), тобто кожен вірш розпочинається черговою буквою єврейського алфавіту. Тому в кожному розділі цієї книги рівно по 22 вірші — саме стільки літер мала єврейська абетка. Подібну форму використано і в деяких псалмах.

Як не дивно, але поетичною мовою, з використанням художніх образів розмовляє навіть Бог. Ось прекрасний приклад використання поетичних засобів: «Що ти зробив? Голос крові брата твого взиває до Мене з землі. А тепер ти проклятий від землі, що розкрила уста свої, щоб прийняти кров твого брата з твоєї руки» (1 М. 4:11). Тут використано персоніфікацію — літературний прийом, у якому неживим предметам надаються якості живої істоти: голос крові взиває, земля розкрила уста.

Тому ми маємо прекрасний зразок, за яким повинні писати вірші для Бога. Якщо вам не до вподоби «людські, земні» поетичні засоби, почитайте уважно Біблію. Зверніть увагу на вишуканість та незвичність образів, порівнянь, форм, які використовуються авторами-людьми, щоб донести до слухачів-людей Божі слова. Усі біблійні автори, незалежно від виховання та освіти, були дуже чутливими не лише до Господнього голосу, але й до поетичного слова. Літературна досконалість творів пророка-пастуха Амоса не менш висока, аніж прем'єр-міністра Даниїла. Вони були поетами у повному розумінні цього слова. Слово Боже — найліпша антологія поезії!

Для Царя мої твори

«Моє серце бринить добрим словом, проказую я:
Для Царя мої твори, мій язик, мов перо скорописця!» (Пс. 44:2)

Так, уся наша творчість, як і саме життя, повинні бути присвячені Богові. Він достойний найгучнішої слави, Він достойний найкращих, найдосконаліших віршів, пісень, картин, оповідань і всього іншого, що проситься з нашого серця. Серця, яке саме Він наповнив удячністю, талантом, почуттями прекрасного та високого.

Хтось може звинуватити мене в однобокості: мовляв, акцентую свою увагу лише на зовнішньому боці, на формі та побудові вірша, нічого не сказавши про головне — про внутрішній, духовний зміст поезії. Я роблю це свідомо, бо, на мою думку, це питання не поезії, а особистих стосунків автора з Богом. Цього не навчишся. Для того, щоб поезія була в повному розумінні духовною, а не просто на релігійну, біблійну чи християнську тематику, автор повинен особисто зустрітися з Богом і бути відродженим християнином у біблійному розумінні цього слова. А це вже питання не поетики, а віри. Віри, яка дозволяє нам чути Творця, розуміти Його голос і отримувати від Господа поетичні таланти. І — віддячувати Йому досконалою хвалою уст наших. Не лінуймося працювати над нашими дарунками для Творця, вдосконалюймо Божий дар, приносьмо Йому все найліпше, без жодної вади. Бо «проклятий, хто робить роботу Господню недбало» (Єр. 48:10).

Літературно-художнє видання

ОСОННЯ

Альманах Волинського осередку
Спілки християнських письменників України

Редактор *В. І. Гребенюк*
Коректор *Д. П. Довбуш*
Верстка *О. В. Міцевської*

О-72 **Осоння** : альм. Волин. осередку Спілки християн. письм. України. — Нововолинськ : Формат, 2018. — 128 с.
ISBN

Видання складає поезія, проза, публіцистика, перекладацький доробок членів осередку, хроніка діяльності СХПУ на Волині.

Для загалу читачів.

УДК 82